

Seksualinių mažumų pateikimas Lietuvos nacionaliniuose dienraščiuose 2008-2013 metais

Izabelė Švaraitė

Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto
Žurnalistikos institutas
Maironio g. 7, 01124
El. paštas: izabele.svaraite@gmail.com

Šis straipsnis skirtas pateikti seksualinių mažumų atspindėjimo Lietuvos spaudoje tendencijas 2008-2013 metais. Tyrimo duomenys buvo renkami bakalauro darbui 2014-aisiais ir analizuojami jau atliktų tyrimų kontekste. Tyrime naudota 580 tekstų (343 publikuoti dienraštyje „Lietuvos rytas“, 237 – „Respublikoje“). Rezultatai atskleidė, kad tirti nacionaliniai dienraščiai „Lietuvos rytas“ ir „Respublika“ pateikė du skirtingus požiūrius į seksualines mažumas. „Lietuvos ryte“ joms reikštas palankumas, apie jas rašyta arba neutraliai, arba žmogaus teisių, laisvių kontekste. „Respublikoje“ seksualinių mažumų atstovai traktuoti kaip ištvirkėliai, apie juos kalbėta tautinių vertybių, tradicinės moralės, šeimos, Katalikų bažnyčios diskurse – seksualinės mažumos pateiktos kaip jų opozicija.

Tyrimo rezultatai taip pat parodė, kad abiejuose dienraščiuose seksualinių mažumų problematika išliko nuasmeninta, abstrakti, didžiąją dalį sudaro tekstai apie homoseksualus. Daugiausia dėmesio sulaukė santuokos, įsivaikinimo, partnerystės, „Baltic Pride“ eitynių, lyčių lygybę propaguojančios „Gender Loops“ programos temos.

Raktiniai žodžiai: nacionaliniai dienraščiai, „Lietuvos rytas“, „Respublika“, seksualinės mažumos, gėjai, lesbietės, biseksualai, translyčiai asmenys, homoseksualai, homoseksualumas.

Ivadas

Seksualumo klausimai šalies mokslininkų tyrimuose vis dar nėra populiarūs, bet Vakaruose homoseksualumo antropologijos studijos išsamiai tiriamos ir analizuojamos jau nuo XX a. 6-ojo dešimtmečio¹. Žiniasklaida, formuojant mažumų įvaizdžius, atlieka svarbų vaidmenį kiekvienoje demokratinėje valstybėje. Straipsniai internete, laikraščiuose ir žurnaluose, televizijos ir radijo laidos, atspindinčios seksualines mažumas (viešame diskurse taip pat vartojamas akronimas LGBT, pažymintis lesbietes, gėjus, biseksualus ir translyčius asmenis), formuoja tai, kaip auditorija suvokia netradicinių seksualinių tapatybių asmenis, kaip apie juos mąsto.

Seksualinių mažumų problematika žiniasklaidoje, kaip mokslinių studijų sritis, beveik neplėtota. Vos keliuose akademinuose darbuose galima aptikti šios temos aspektų. Išsamius tyrimus atliko mažumų, kultūros, lyčių ir seksualumo tyrinėtojas prof. dr. Artūras Tereškinas. Mokslininkas įsitikinęs, kad žiniasklaidoje cirkuliuojantys vaizdai ne tik atspindi, bet ir kuria „kultūrinius asmenų ir grupių suvokimus, hierarchijas ir konfliktus“².

Seksualinės mažumos Lietuvos žiniasklaidoje beveik netirtos. Anot prof. dr. A. Tereškino, yra kelios priežastys, kodėl mokslininkai neanalizuoja, kaip konstruojami seksualinių mažumų įvaizdžiai. Pirma, seksualumo ir seksualinių mažumų tema yra laikoma trivialia. Antra, žiniasklaidos studijos yra menkai išplėtota tyrinėjimų sritis³.

Seksualinių mažumų problematika Lietuvoje tampa vis aktualesnė, ja diskutuojama, įvairios žmogaus teises ginančios institucijos atkrei-

¹ ČESIENĖ, Skirmantė. Homoseksualūs žmonės viešose ir privačiose erdvėse: socialistinis ir posocialistinis Lietuvos kontekstas. In *Heteronormos hegemonija. Homoseksualių žmonių socialinė atskirtis ir diskriminacijos patirtys*. Kaunas, 2007, p. 118.

² TEREŠKINAS, Artūras. Viešumo įkainiai paraštėse: seksualinių mažumų vaizdavimas Lietuvos spaudoje (2000-2001 metai). In *Vieši gyvenimai, intymios erdvės: kūnas, viešumas, fantazija šiuolaikinėje Lietuvoje*. Vilnius, 2002, p. 184.

³ TEREŠKINAS, Artūras. Viešumo įkainiai paraštėse: seksualinių mažumų vaizdavimas Lietuvos spaudoje (2000-2001 metai). In *Vieši gyvenimai, intymios erdvės: kūnas, viešumas, fantazija šiuolaikinėje Lietuvoje*. Vilnius, 2002, p. 184.

pia dėmesį, kad seksualinių mažumų atstovai jaučiasi diskriminuojami. 2013 metais Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (*European Union Agency for Fundamental Rights*)⁴ paskelbė 2012 metais atliktos apklausos duomenis. Joje iš viso dalyvavo 93 tūkst. Europos Sąjungos piliečių. Atskleista, kad 47 proc. seksualinių mažumų atstovų jautė diskriminaciją dėl savo lytinės orientacijos. Tyrėjai išskyrė Lietuvą, kaip homofobiškiausią valstybę (61 proc. seksualinių mažumų atstovų jautė diskriminaciją)⁵. Sociologė J. Takacs apklausė jaunus seksualinių mažumų atstovus 37-iose Europos šalyse. 57 proc. pastebėjo informacijos, susijusios su seksualinėmis mažumomis, stygių, apgaulingą tikrojo gyvenimo vaizdavimą⁶. 2013 metais Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos užsakymų vykdytos apklausos rezultatai parodė, kad, lyginant su 2007 metais, įvyko teigiami pokyčiai. Asmenų, sutinkančių su teiginiu, jog bijotų, jei jų vaikus mokytų homoseksualas, dalis sumažėjo nuo 58 proc. iki 42 proc., tačiau manančių, kad homoseksualai neturėtų tapti Seimo nariais, liko beveik tiek pat (28 proc. ir 30 proc.)⁷. Viešumas Lietuvoje dar nepriima homoseksualumo. Visuomenė pateisina lesbietes ir gėjus tik tam tikrais atžvilgiais ir tam tikruose kontekstuose. Atrodyti ir apsimesti heteroseksualiais viešojoje sferoje vis dar ne pasirinkimas, o būtinybė daugumai seksualinių mažumų atstovų⁸. Šios studijos įrodo,

⁴ Ši organizacija Europos sąjungos institucijoms teikia patarimus pagrindinių žmogaus teisių laikymosi klausimais.

⁵ *Homophobia and discrimination — study by the European Fundamental Rights Agency*. [interaktyvus], European Parliament, 2013, June, 6. [žiūrėta 2013 m. gruodžio 11 d.] Prieiga per internetą: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=WQ&reference=E-2013-006517&language=EN>.

⁶ TAKACS, Judit. Nevienodos galimybės: mokykloje patiriama socialinė LGBT jaunimo atskirtis. In *Heteronormos hegemonija. Homoseksualių žmonių socialinė atskirtis ir diskriminacijos patirtys*. Kaunas, 2007, p. 42.

⁷ *Tyrimas: diskriminacines nuostatas formuoja prietariai ir žiniasklaida. Mažėja netolerancija homoseksualiems asmenims*. [interaktyvus]. Vilnius, 2013 lapkričio 27 d. [žiūrėta 2013 gruodžio 12 d.] Prieiga per internetą: <http://www.gayline.lt/Tyrimas-diskriminacines-nuostatas-formuoja-prietariai-ir-C5%BEiniasklaida-Ma%C5%BE%C4%97ja-netolerancija-homoseksualiems-asmens.d?sid=8289>.

⁸ TEREŠKINAS, Artūras. Seksualinė pilietybė Lietuvoje: homoseksualių asmenų išėjimo į viešumą paradoksai ir įtampos. In *Esė apie skirtingus kūnus*. Vilnius, 2007, p. 126.

kad seksualinės mažumos vis dar nesijaučia saugios ir visavertės. Anot politologo prof. dr. Lauro Bielinio, žiniasklaida, kontroliuodama ir pagal svarbą surikiuodama faktus ir įvykius, vartotojams nurodo, į ką atkreipti dėmesį, ragina susimąstyti dėl to, kas, jų nuomone, yra svarbu.⁹ Todėl galima teigti, kad prie šios situacijos žiniasklaida tikrai prisideda.

Šio straipsnio tikslas – išanalizuoti, kaip 2008-2013 metais nacionaliniai dienraščiai „Lietuvos rytas“ ir „Respublika“ pateikė informaciją apie seksualines mažumas. Tai padės suprasti, kaip žiniasklaida prisideda prie seksualinių mažumų diskurso, kokį jį formuoja.

Tyrimo uždaviniai:

1. Ištirti „Lietuvos ryto“ ir „Respublikos“ publikacijų kiekio pokyčio tendenciją 2008-2013 metais.
2. Išsiaiškinti, kokios temos kiekybiškai dominavo pateikiant užsienio ir Lietuvos aktualijas.
3. Išanalizuoti seksualinių mažumų pateikimo kontekstus.
4. Teigiamo-neigiamo vertinimo aspektu ištirti dienraščių redakcinis straipsnius.

Tyrimo metodologija

Šio darbo objektas – seksualinės mažumos Lietuvos nacionalinėje spaudoje. Darbo šaltiniai – 343 „Lietuvos ryto“ ir 237 „Respublikos“ publikacijos.

Tyrimo pobūdis – mišrus (ir kiekybinis, ir kokybinis) tyrimas. Pagrindinis metodas – dokumentų turinio analizė.

Kiekybinio tyrimo dalyje publikacijos klasifikuojamos ir grupuojamos. Duomenys pateikiami statistiškai: grafikais ir lentelėmis. Skaičiuojant kiekvienos temos publikacijas, rezultatai (išreikšti procentais) apvalinami iki vieno skaičiaus po kablelio.

Apibrėžiant, kas žiniasklaidoje yra naujiena, išskiriamos dvi pagrindinės kategorijos: *kietos* ir *minkštos* naujienos. *Žurnalistikos enciklopedijoje kietomis* vadinamos naujienos apie svarbiausius ir aktualiausius gy-

---

⁹ BIELINIS, Lauras. *Visuomenė, valdžia ir žiniasklaida: prieštaringa komunikacinė simbiozė*. Vilnius, 2005, p. 64.

venimo įvykius, *minkštomis* – įvairi, žmogui reikalinga informacija¹⁰. Ji tenkina žmonių smalsumą. Analizuojant *kieto* ir *minkšto* turinio balansą, atsižvelgiant į tekstų temas, toną bei tikslą, *minkštomis* naujienomis šiame tyrime laikomos pramoginio turinio temų grupės: įvairenybės, garsūs žmonės, skandalingos situacijos ir eitynės/paradai. Visos kitos išskirtos temų grupės priskiriamos *kietoms* naujienoms.

Kokybinio tyrimo dalyje rezultatai pateikti interpretacijos forma. Interpretuojant seksualinių mažumų pateikimo kontekstus, naudojamos dominavusių temų publikacijos. Tiriant visais kiekybiniais ir kokybiniais kriterijais, atlikta lyginamoji tiriamų dienraščių analizė.

Publikacijos atrinktos pagal seksualines mažumas pažyminčių žodžių panaudojimą tiek antraštėje, tiek pačiame tekste. Raktiniai žodžiai, kuriais remiantis tekstai atrinkti: homoseksualumas, homoseksualai, gėjus, lesbietė, biseksualas, transseksualas, translytis asmuo, tos pačios lyties asmenų santuoka, homofobija, seksualinės mažumos. Analizuoti tik patys dienraščiai, jų priedai į tyrimą neįtraukti. Išskyrus „Lietuvos ryto“ priedus „Sostinė“ ir „Rytai-Vakarai“. Šie priedai į tyrimą įtraukti, nes juose pasirodė nemažai publikacijų, nagrinėjančių seksualines mažumas. Norint pasiekti rezultatą, kuriuo būtų išsiaiškintos ilgalaikės tendencijos ir jų pokyčiai, pasirinktas 6-erių metų laikotarpis (2008-2013 metai).

Sociologė doc. dr. Jolanta Reingardė rašo, kad mažumos sąvoka akademinėje literatūroje turi sociologinę prasmę, ją vartojant, siekiama ją pabrėžti kaip grupę, kurios galios santykis su dauguma yra nelygiavertis¹¹. Teisės profesorius Erikas Heinzas mažumos terminą naudoja kaip žmonių grupės, koku nors pagrindu susiduriančios ar rizikuojančios susidurti su diskriminacija¹². Vadovaujantis jų išvalgomis, seksualinių

¹⁰ Žurnalistikos enciklopedija, Vilnius, 1997, p. 352.

¹¹ REINGARDĖ, Jolanta. Iššūkiai heteronormatyvumui Lietuvoje: homoseksualių žmonių atsivėrimas darbe. In *Heteronormos hegemonija. Homoseksualių žmonių socialinė atskirtis ir diskriminacijos patirtys*. Kaunas, 2007, p. 58.

¹² HEINZE, Eric. *Sexual orientation: A Human right*. Dordrecht, Boston, London, 1995, p. 53.

mažumų terminas naudojamas kaip grupės, savo gyvenimo būdu, seksualinėmis preferencijomis ir kitomis seksualinės tapatybės išraiškos formomis išsiskiriančios iš ją diskriminuojančios ir jos teises koku nors būdu varžančios heteroseksualios žmonių bendruomenės, sinonimas.

Seksualinės mažumos Lietuvos žiniasklaidoje: tyrimų ir rezultatų apžvalga

Tirdamas Lenkijos žiniasklaidą, sociologas dr. A. Zdanevičius pastebėjo, kad homofobija ir seksualinių mažumų diskriminacija žiniasklaidoje yra būdingas posovietinių valstybių bruožas¹³. Lietuvos žiniasklaidoje homoseksualūs žmonės yra matomi, tačiau jų vaizdavimas grindžiamas deindividualizacija, stereotipais ir neigiamais įvaizdžiais. R. Mikalajūnaitė mano, kad periodiniai leidiniai, televizija ar radijas kartais sukelia sensacingą diskusiją apie seksualines mažumas ir šitaip sprendžia jų buvimo visuomenėje klausimą. Greta populistinio pobūdžio svarstymų, daugiausia aptariami lesbiečių ir gėjų teisių klausimai¹⁴. Skirmantė Česienė pastebi, kad homoseksualumo tema Lietuvoje nemažai rašoma, ji aptarinėjama per televiziją, tačiau tai nėra seksualinių mažumų kultūros reprezentavimas. Tai tik tam tikrų, dažniausiai neigiamų, kraštutinių vaizdinių iš seksualinių mažumų gyvenimo eksponavimas. Toks vaizdinių ir temų eskalavimas tik sustiprina priešišką Lietuvos visuomenės nusiteikimą¹⁵. Ji taip pat įsitikinusi, kad homoseksualumas tapo masinio vartojimo ir populiarumo auka. Kaip dažniausiai pateikiamus homoseksualių žmonių apibūdinimus S. Česienė pateikia šiuos: moteriškas, manieringas, vyriška, griežta. Žiniasklaida išmokė vi-

¹³ ZDANEVIČIUS, Arnas. Įvadas. Homoseksualių žmonių socialinės atskirties kontekstas: heteronormatyvumas ir homofobija. In *Heteronormos hegemonija. Homoseksualių žmonių socialinės atskirties ir diskriminacijos patirtys*. Kaunas, 2007, p. 15.

¹⁴ MIKALAJŪNAITĖ, Raimonda. Homofobija ir neigatyvūs mitai apie seksualines mažumas. In *Feminizmas ir Feminizmas, visuomenė, kultūra*. Vilnius, 2001 (3), p. 84.

¹⁵ ČESIENĖ, Skirmantė. Homoseksualūs žmonės viešose ir privačiose erdvėse: socialistinis ir posocialistinis Lietuvos kontekstas. In *Heteronormos hegemonija. Homoseksualių žmonių socialinė atskirtis ir diskriminacijos patirtys*. Kaunas, 2007, p. 122.

suomenę seksualines mažumas atpažinti būtent per šiuos stereotipus¹⁶. Apibendrinama savo straipsnį, ji teigia, kad *bendrinis, anoniminis* homoseksualumas tapo išviešintas, tuo tarpu asmeninis ir individualizuotas, kaip ir sovietmečiu, liko privačioje sferoje¹⁷. Doc. dr. J. Reingardė rašo, kad žiniasklaida dažnai manipuliuoja tokiomis sąvokomis kaip *mažumos, subkultūros, marginalinės grupės* joms priskirdama seksualinių iškrypimų reikšmes (pedofilijos, prostitucijos, zoofilijos, ekshibicionizmo ir t.t.)¹⁸.

Seksualinių mažumų diskurse Lietuvos gyventojai žiniasklaidą vertina dviprasmiškai. Doc. dr. J. Reingardė, prof. dr. A. Tereškinas ir dr. A. Zdanevičius ištyrė, kad ketvirtadalis jų respondentų sutinka, jog žiniasklaida naujienas apie homoseksualų gyvenimą pateikia objektyviai, tačiau trečdalis linkę manyti, kad masinio informavimo priemonės tendencingai parenka skandalingą informaciją¹⁹. Prof. dr. A. Tereškino tyrimas yra vienas pirmųjų, išsamiai analizavęs, kaip Lietuvos žiniasklaidoje pateikiamos seksualinės mažumos. Savo straipsnyje jis analizuoja keturis nacionalinius šalies dienraščius: „Lietuvos rytą“, „Respubliką“, „Lietuvos žinias“ ir „Vakaro žinias“ (2000 sausis – 2001 birželis)²⁰.

Didžioji dalis pranešimų apie seksualines mažumas buvo trumpi, neišsamūs, susiję su tam tikru įvykiu ar garsiu žmogumi²¹. Jie spausdinti paskutiniuose laikraščių puslapiuose, nevertinti kaip svarbūs tekstai. Laikraščiai perspausdindavo vieni kitų straipsnius. Periodiškai rašyta

¹⁶ Ten pat, p. 132.

¹⁷ Ten pat, p. 135.

¹⁸ REINGARDĖ, Jolanta. Iššūkiai heteronormatyvumui Lietuvoje: homoseksualių žmonių atsivėrimas darbe. In *Heteronormos hegemonija. Homoseksualių žmonių socialinė atskirtis ir diskriminacijos patirtys*. Kaunas, 2007, p. 58.

¹⁹ REINGARDĖ, Jolanta, TEREŠKINAS, Artūras, ZDANEVIČIUS, Arnas. Homofobija ir gyventojų požiūris į homoseksualumą. In *Nematomi piliečiai. Apie homoseksualių žmonių teises ir homofobiją Lietuvoje*. Kaunas, 2007, p. 113.

²⁰ TEREŠKINAS, Artūras. Viešumo įkainiai parašėse: seksualinių mažumų vaizdavimas Lietuvos spaudoje (2000-2001 metai). In *Vieši gyvenimai, intymios erdvės: kūnas, viešumas, fantazija šiuolaikinėje Lietuvoje*. Vilnius, 2002, p. 185.

²¹ Ten pat, p. 189.

apie homoseksualias užsienio *žvaigždes* (pvz.: Eltoną Johną), tačiau *pa-prastiems* gėjams ar lesbietėms dėmesio beveik neskirta. Prof. dr. A. Tereškinas padaro išvadą, kad seksualinės mažumos pateikiamos veikiau kaip pramogų pasaulio dalis nei kaip rimta socialinė problema²². Ty-rėjas taip pat pabrėžia, kad bulvarinis dienraštis „Vakaro žinios“ seksu-alinėmis mažumomis domėjosi daug intensyviau negu *rimtoji* spauda. Akcentuojami seksas, sensacijos, skandalai. Antraštės kuriamos taip, kad patrauktų dėmesį ir provokuotų (pvz.: „Rusijos šou verslą užgro-bė lesbietės“). Taip seksualinės mažumos atspindimos kontraversijos, prievartos ir deviacijos kontekste²³.

Lietuvos žiniasklaidoje homoseksualumas laikytas nenatūraliu, ne-priimtiniu daugumai piliečių, todėl pasitaikė straipsnių, kuriuose teigia-ma, kad gėjai ir lesbietės siekia vaikus išmokyti šio nenatūralaus užsi-ėmimo. Homoseksualūs vyrai tapatinami su pedofilais. Taip keliami visuomenės baimė ir nerimas. Be to, kalbant apie seksualinę tapatybę, išryškunami tik sekso ir seksualumo aspektai, todėl seksualinės mažu-mos siejamos su iškrypimais ir dekadencija²⁴.

Apie homoseksualumą dažnai kalbama šeimos ir Bažnyčios kon-tekste. Straipsniuose Bažnyčia, kaip moralės ir šeimos gynėja, suprie-šinama su seksualinėmis mažumomis ir menamu jų gyvenimo būdu. Pati rašymo maniera paremta kontrastu ir hiperbole. Šitaip homoseksu-alų kasdienybė pateikiama kaip iškrypusi ir nenormali²⁵. Koncentruo-damasi ties kritiniais ir perspaustais homoseksualių žmonių vaizdais (transvestitais, skustagalviais, šunų antkakliais ir grandinėmis pasida-binusiais gėjais), žiniasklaida seksualines mažumas atitolina nuo visos visuomenės²⁶.

Prof. dr. A. Tereškinas pastebėjo dar dvi bulvarinės spaudos ten-dencijas. Pirma, „Vakaro žinios“ publikavo straipsnių ciklą „Juos vadi-

²² Ten pat, p. 190.

²³ Ten pat.

²⁴ Ten pat, p. 191.

²⁵ Ten pat, p. 193.

²⁶ Ten pat, p. 194.

na gėjais“. Jame *demaskuoti* neva homoseksualūs vieši asmenys. Antra, kita grupė tekstų kalbėjo apie slaptą *gėjų lobizmą* arba *žydrąją mafiją*, finansuojamus užsienio homoseksualų²⁷. Esą, įtakingi homoseksualai padeda vieni kitiems, o liberalų siekis legalizuoti tos pačios lyties asmenų santuokas yra *gėjų lobizmo* rezultatas. Teigiamos informacijos buvo nedaug. Pavyzdžiui, „Vakaro žinios“ išspausdino straipsnių ciklą apie juridinius, psichologinius, visuomeninius buvimo homoseksualu aspektus²⁸.

Kitas periodas, kurį tyrė prof. dr. A. Tereškinas – 2006-2007 metai (nuo 2006-02-13 iki 2007-05-29). Įvairiose šalies žiniasklaidos priemonėse iš viso pasirodė 151 pranešimas²⁹. Nuo 2001-ųjų ne daug kas pasikeitė. Pranešimai dažniausiai trumpi, susidedantys iš atsitiktinių įvykių, dauguma jų tebuvo perspausdintos žinutės. Bulvarinė spauda homoseksualumą vis dar traktavo kaip pramogą. Seksualinių mažumų atstovai pateikti tokiuose pat neigiamuose kontekstuose. Pabrėžiamas tariamas alkoholizmo, homoseksualumo, narkomanijos ir prostitucijos ryšys³⁰. Naujienos apie seksualines mažumas pasirodo ir kriminalų rubrikose. Pavyzdžiui, kaip užpuolamas gėjus, arba vyras išprievartauja kitą vyrą. Seksualinė orientacija vis dar asocijuojama su pedofilija. Daug dėmesio skiriama aktyvizmui. Tačiau seksualinės mažumos pateikiamos skandalingame kontekste, net ir rimtos problemos iliustruojamos spalvingais užsienio seksualinių mažumų atstovų paradais, kadrais iš barų³¹. Prof. dr. A. Tereškinas ištyrė, kad retorika apie pasaulinę gėjų konspiraciją nepasikeitė. Vis dar kalbama apie tai, kad Lietuvos homoseksualai finan-

²⁷ Ten pat, p. 196.

²⁸ Ten pat, p. 197.

²⁹ TEREŠKINAS, Artūras. Not private enough. Homophobic and injurious speech in the Lithuanian media. In *ilga-europe.org*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-03-15]. Prieiga per internetą: http://www.ilga-europe.org/content/download/8512/51024/version/1/file/Not+Private+Enough_+Homophobic+and+injurious+speech+in+the+Lithuanian+media.pdf. p. 2.

³⁰ Ten pat, p. 5.

³¹ Ten pat, p. 6.

suojami turtingų gėjų vakariečių³². Šeima traktuojama kaip valstybės pagrindas, o seksualinės ir kitos mažumos laikomos grėsme³³. Pati seksualinių mažumų problematika Lietuvos žiniasklaidoje yra ne žmogaus teisių, bet *privачios veiklos lovoje* sfera. Pateikiami pasisakymai, siūlantys seksualinėms mažumoms nesiviešinti, bet tyliai ir nepastebimai gyventi savo gyvenimus. Bet koks viešumas laikomas propaganda. Tačiau būta ir teigiamų įvaizdžių. 20-yje straipsnių kalbėta apie tai, kaip sudėtinga būti homoseksualiui, biseksualiui ar translyčiu. Aptartos homoseksualų armijoje ir psichologinio smurto temos. Prof. dr. A. Tereškinas mano, kad dėl intensyvios aktyvistų veiklos, per pastaruosius metus padaugėjo dėmesio aktualioms seksualinių mažumų problemoms³⁴. „Lietuvos rytas“, kopijuodamas užsienio naujienas, pateikia jas jautriai ir su užuojauta. Ypač, kai rašyta apie tos pačios lyties asmenų santuokas, problemas kariuomenėje, homofobiją ir kt. Daug diskusijos, pateikiant tiek vieną, tiek kitą pusę, buvo internetinėje erdvėje („Delfi.lt“, „Lrytas.lt“, „Alfa.lt“). Televizijoje taip pat bandyta problemas pateikti iš įvairių pusių³⁵.

Apibendrinant seksualinių mažumų ir žiniasklaidos santykį Lietuvoje, galima įžvelgti, kad daugiausia dėmesio skiriama lesbietėms ir gėjams. Diskusija vyksta, žiniasklaida, pranešdama apie netradicines seksualines tapatybes, iškelia jų buvimo visuomenėje klausimus, tačiau koncentruojamasi ties beasmeniu, abstrakčiu homoseksualumu – asmeninis homoseksualumas lieka privačioje erdvėje. Lietuvos žiniasklaida dažnai remiasi stereotipais, prisideda prie neigiamo homoseksualų įvaizdžio kūrimo. Periodinė Lietuvos žiniasklaida nepateikė vieningos seksualinių mažumų sampratos. Homoseksualumas dažnai pateiktas skandalo kontekste. Taip pat dėmesys skirtas garsenybėms. Homoseksualumas sietas su paleistuvyste ar nenatūralumu, beveik nerašyta apie *paprastų* seksualinių mažumų atstovų gyvenimo aktualijas, teigiamos ir padėti galinčios informacijos beveik nebuvo. Esama teigiamų tendencijų. Televizijos laidose seksualinės mažumos pradėtos vaizduoti iš įvairių

³² Ten pat, p. 7.

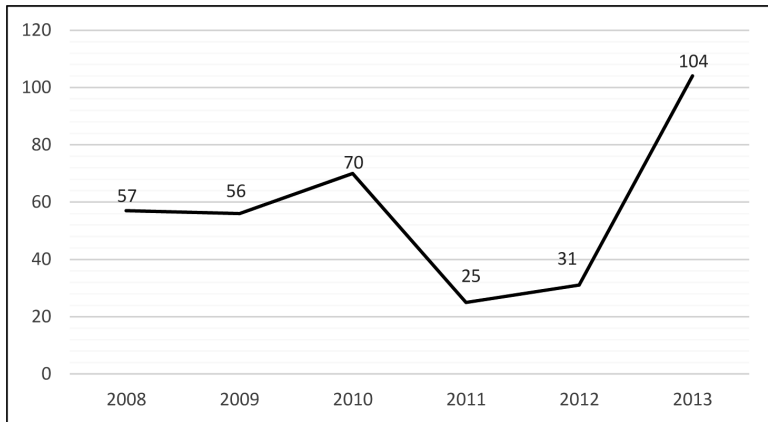
³³ Ten pat, p. 9.

³⁴ Ten pat, p. 10.

³⁵ Ten pat, p. 11.

pusių, dienraštis „Lietuvos rytas“ opius klausimus pateikė jautriai ir su užuojauta.

Publikacijų kiekio pokytis. 2008-2013 metais tirtuose dienraščiuose iš viso publikuota 580 tekstų apie seksualines mažumas. Susistemintus duomenis, rezultatai pateikti diagramose.

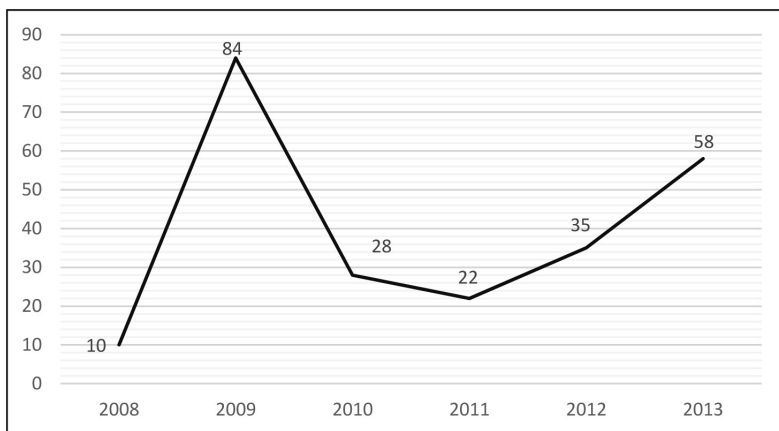

1 paveikslas. „Lietuvos ryto“ publikacijų kiekio pokytis

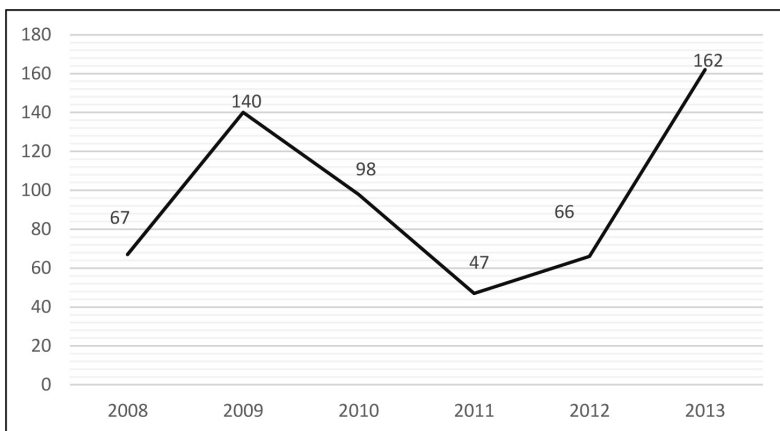
Šaltinis: sudaryta autorės

1-ame paveiksle kairėje pusėje pateiktas tekstų skaičius, apačioje – tirtas periodas metais. Suskaičiavus visas „Lietuvos ryto“ publikacijas, galima pastebėti, kad kiekvienais metais tekstų skaičius skiriasi, tendenciją rodanti kreivė laužta (1 paveikslas), todėl galima daryti išvadą, kad 2008-2013 metais nebuvo pastovaus publikacijų kiekio augimo ar mažėjimo. Tendencijos išskirti negalima. Daugiausia tekstų pasirodė 2013 metais, mažiausiai – 2011.

2-ame paveiksle kairėje pusėje pateiktas tekstų skaičius, apačioje – tirtas periodas metais. Suskaičiavus visus tekstus, pasirodžiusius dienraštyje „Respublika“, galima pastebėti, kad tekstų skaičius didėjo, bet ne tolygiai (2 paveikslas). Matomi svyravimai, tačiau, lyginant su pirmaisiais tirtais metais, publikacijų skaičius buvo didesnis. Daugiausia publikacijų pasirodė 2009 metais, mažiausiai – 2008 metais.

2 paveikslas. „Respublikos“ publikacijų kiekio pokytis
Šaltinis: sudaryta autorės

3 paveikslas. Bendras publikacijų kiekio pokytis
Šaltinis: sudaryta autorės

3-ame paveiksle kairėje pusėje pateiktas tekstų skaičius, apačioje – tirtas periodas metais. Suskaičiavus visas publikacijas, pasirodžiusias dienraščiuose „Lietuvos rytas“ ir „Respublika“, galima pastebėti, kad 2008-2013 pokytis nebuvo tendencingas (3 paveikslas): tekstų ir daugėjo, ir mažėjo. Daugiausia publikacijų pasirodė 2013, mažiausiai – 2011. Tokį rezultatą galima sieti su antrųjų „Baltic Pride“ eitynių svarba bei seksualinių mažumų lygiateisiškumo įteisinimo Vakarų šalyse tendencija.

Apibendrinant tekstų, išspausdintų „Lietuvos Ryte“ ir „Respublikoje“ kiekį 2008-2013 metais, galima padaryti išvadą, kad jo pokytis nebuvo tendencingas. „Respublikoje“ publikacijų apie seksualines mažumas daugėjo, tačiau ne tolygiai.

Publikacijų apie seksualines mažumas tematika. Tiriamuoju laikotarpiu temų, kalbant apie seksualines mažumas, spektras dienraščiuose „Lietuvos rytas“ ir „Respublika“ kiekvienais metais skyrėsi.

Temų pasiskirstymas „Lietuvos ryte“. 2008-2013 metais lietuviškų ir užsienio naujienų skaičius „Lietuvos ryte“ buvo beveik vienodas: užsienio – 49, 6 proc., Lietuvos – 50, 4 proc. Lietuvos įvykiai ir problemos tiriamuoju laikotarpiu kiekybiškai sulaukė daugiau dėmesio, tačiau skirtumas labai nedidelis.

Apibendrinus visų metų užsienio naujienų temas, galima daryti išvadą, kad didžiausią dalį užima tekstai apie įsivaikinimą, partnerystę ir santuoką, įvairenybes, garsius žmones, skandalus. Taip pat rašyta apie smurtą prieš seksualines mažumas, eitynes ir paradus, didėjantį pakantumą, Bažnyčios poziciją, nepakantumą, kariuomenę, protestus, įstatymus, nukreiptus prieš seksualines mažumas, kitas temas. Nors 3 iš 4 dominavusių temų kategorijų užima prie pramoginio turinio priskiriami tekstai, bendrai dominuoja rimto turinio publikacijos. Be to, išanalizavus kiekvienų metų tematiką atskirai, galima išvelgti tendenciją, kad nuo 2008 metų *kietų* naujienų dalis didėjo kasmet (1 lentelė).

1 lentelė. Kietų naujienų dalies pokytis užsienio publikacijose

Metai	Dalis nuo visų naujienų proc.
2008	29,7
2009	44
2010	57,3
2011	66,6
2012	81,5
2013	85,5
Vidurkis	60,8

Šaltinis: sudaryta autorės

Apibendrinant Lietuvos naujienų tematiką per 2008-2013 metus, galima padaryti išvadą, kad daugiausia dėmesio kiekybiniu aspektu sulaukė seksualinių mažumų eitynės „Baltic Pride“, garsūs žmonės, santuoka, partnerystė ir šeima. Taip pat rašyta kultūros įvykių, kriminalų, Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo, politikų nepakantumo, kitomis temomis. Išanalizavus kie-

2 lentelė. Kietų naujienų dalies pokytis Lietuvos publikacijose

Metai	Dalis nuo visų naujienų proc.
2008	100
2009	71,1
2010	83,4
2011	94,1
2012	73,4
2013	85,6
Vidurkis	84,6

Šaltinis: sudaryta autorės

kvienų metų publikacijas, pastebėta, kad bendrai, kalbant apie Lietuvos aktualijas, dominuoja kietos naujienos. Be to, kietų naujienų dalis kiekvienais metais buvo didesnė už minkštųjų, tačiau kiekybiškai nei didėjimo, nei mažėjimo tendencijos išskirti negalima (2 lentelė).

Apibendrinant dienraštyje „Lietuvos rytas“ 2008-2013 pateiktas temas apie seksualines mažumas, galima daryti išvadą, kad, lyginant užsienio ir Lietuvos naujienų turinį, Lietuvos kietų naujienų dalis buvo didesnė nei užsienio. Bet, šiuo aspektu, užsienio naujienose kietų pranešimų dalis kasmet didėjo, o pranešimuose iš Lietuvos tendencijos nėra. Lietuvoje didžiausią dalį straipsnių sudarė politiškai svarbios pirmosios ir antrosios seksualinių mažumų eitynės „Baltic Pride“, užsienyje – santuokos, partnerystės ir įsivaikinimo klausimai.

Temų pasiskirstymas „Respublikoje“. Dienraštyje „Respublika“ 2008-2013 metais kiekybiškai daug daugiau dėmesio skirta Lietuvos naujienoms (Lietuvos – 73 proc., užsienio – 27 proc.).

Suskaičiavus visas „Respublikoje“ 2008-2013 metais išspausdintas užsienio įvykius apžvelgiančias publikacijas, galima padaryti išvadą, kad labiausiai išsiskyrė santuokos, partnerystės ir įsivaikinimo, protestų prieš seksualinių mažumų teises bei Bažnyčios pozicijos temos. Taip pat

3 lentelė. Kietų naujienų dalies pokytis užsienio publikacijose

Metai	Dalis nuo visų naujienų proc.
2008	60
2009	100
2010	89
2011	75
2012	100
2013	96
Vidurkis	86,7

Šaltinis: sudaryta autorės

rašyta apie užsienio institucijų palaikymą, seksualinių mažumų daromą moralinę žalą, skandalus, garsius žmones, kitas temas. Be to, galima pastebėti, kad *minkšto* turinio naujienoms „Respublika“ skyrė labai mažai dėmesio (3 lentelė). *Kietų* naujienų pokyčio tendencijos nėra, jos dominavo kiekvienais tirtais metais.

Lietuvoje daugiausia dėmesio kiekybiškai skirta „Gender Loops“ programai (metodika darželių auklėtojoms, kaip skatinti lyčių lygybę), santuokos, partnerystės ir šeimos klausimams, 2010 ir 2013 metais vykusioms „Baltic Pride“ eitynėms. Taip pat rašyta apie žurnalistų ginčus seksualinių mažumų klausimais, Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo, kitomis temomis. Įvairių temų tekstų buvo daug, bet atskirai jų grupės sudarė tik nedidelę dalį. Galima pastebėti ir tai, kad beveik visos publikacijos buvo rimto turinio (4 lentelė). *Kietų* naujienų dalies pokyčio tendencijos nėra.

Apibendrinant „Lietuvos ryto“ ir „Respublikos“ publikacijų apie seksualines mažumas per 2008-2013 metus temas, galima daryti išvadą, kad „Lietuvos ryto“ temų spektras (ir užsienio, ir Lietuvos) įvairesnis. „Lietuvos ryte“, kalbant apie įvykius užsienyje, dominavo santuokos, partnerystės ir įsivaikinimo, įvairenybių, garsių žmonių bei skandalo temos, apie Lietuvos – 2010 ir 2013 metais vykusios „Baltic Pride“

4 lentelė. *Kietų* naujienų dalies pokytis Lietuvos publikacijose

Metai	Dalis nuo visų naujienų proc.
2008	100
2009	98,6
2010	84,2
2011	100
2012	96
2013	100
Vidurkis	96,5

Šaltinis: sudaryta autorės

eitynės, garsūs žmonės bei santuoka, partnerystė ir šeima. „Respublikoje“, rašant apie pasaulio aktualijas, išsiskyrė santuokos, partnerystės ir įsivaikinimo klausimai, protestai prieš seksualinių mažumų teises bei Bažnyčios pozicija. Aptariant Lietuvos naujienas, dominavo „Gender Loops“ programa, santuoka, partnerystė ir šeima bei „Baltic Pride“ eitynės. Be to, „Respublikoje“, pateikiant tiek užsienio, tiek Lietuvos įvykius, *kietų naujienų dalis* didesnė.

Seksualinių mažumų pateikimo kontekstai „Lietuvos ryte“ ir „Respublikoje“. Tirtuose laikraščiuose 2008-2013 metais seksualinių mažumų klausimai dažniausiai pateikti kaip pagrindinė naujiena: „Lietuvos ryte“ 73, 2 proc. visų tekstų seksualinės mažumos ar su jomis susiję įvykiai buvo pagrindinis objektas, „Respublikoje“ – 68,3 proc. Taigi, seksualinės mažumos buvo traktuotos kaip reikšminga tema, o ne kaip reiškinijų, procesų ar kitų įvykių kontekstas ir papildymas.

Neproporcinga tapatybių įvairovė ir skirtumai. Seksualinės mažumos – tai skirtingų seksualinių tapatybių grupė, kurių kiekviena pasižymi tik jai būdinga specifika. Ištyrus 2008-2013 metų „Lietuvos ryto“ ir „Respublikos“ publikacijas, paaiškėjo, kad dienraščiuose buvo linkta tapatybes supaprastinti, apibendrinti, sieti su tokiais sutrikimais kaip pedofilija.

Abu tiriami dienraščiai daugiausia kalbėjo apie homoseksualus („Lietuvos rytas“ – 87,8 proc., „Respublika“ – 87,8 proc.). Bendrai seksualinėms mažumoms (minėta daugiau nei viena tapatybė ar rašyta *seksualinės mažumos*) abu laikraščiai skyrė panašiai („Lietuvos rytas“ – 5 proc., „Respublika“ – 5,9 proc.).

26,2 proc. „Lietuvos ryto“ publikacijų vietoje žodžių *seksualinės mažumos, homoseksualai* vartotas terminas *gėjai*. Kalbant apie bendras homoseksualams ar visoms seksualinėms mažumoms būdingas problemas, jos apibendrintos kaip *gėjų* problemos. Pavyzdžiui, kalbant apie seksualinių mažumų paradą Amsterdame, antraštė skelbė, kad renginys bus *gėjų šventė*³⁶. Informuojant apie draudimo JAV kariuomenėje

³⁶ Gėjų šventei parūpo ir gyvūnai. *Lietuvos rytas*, priedas *Rytai-Vakarai*, 2008, rugpjūčio 2, p. 11.

atskleisti savo netradicinę seksualinę orientaciją panaikinimą, antraštė skelbė: „Armija atvira ir gėjams“³⁷. Seksualinių mažumų eitynės „Baltic Pride“ vadintos *gėjų eitynėmis*³⁸. „Respublikoje“ tokie apibendrinimai daryti tik 1,7 proc. publikacijų.

Prof. dr. A. Tereškinas pastebi, kad homoseksuali orientacija vis dar siejama su pedofilija³⁹. *Idėjų žodyne* ji apibūdinama kaip suaugusiųjų lytinis potraukis vaikams⁴⁰. Apie seksualinę orientaciją neužsiminta. Be to, pedofilija vis dar laikoma sutrikimu, už ją sulaukiama baudžiamosios atsakomybės. „Lietuvos ryte“ nėra publikacijų, kuriose šie du dalykai žurnalistų būtų susieti kaip vienas kitam įtaką darantys veiksniai. Tačiau „Respublikoje“ homoseksualumo siejimas su pedofilija – akivaizdus reiškinys. 5,5 proc. visų publikacijų tiesiogiai ar netiesiogiai mini šį ryšį. Netiesiogiai pedofilija su homoseksualumu siejama kriminaliniuose pranešimuose. Jei vaiką tvirkino homoseksualas, jo lytinė orientacija pabrėžiama, iškeliama į antraštę: „Du homoseksualistai nuo pat gimimo prievartavo vaiką“⁴¹. Šiame tekste yra ir tiesioginių sąsajų, nes rašoma, kad homoseksualai vaikus žagina dažnai: „Jungtinėse Valstijose sprogo eilinis homoseksualistų-pedofilų skandalas.“⁴² Rašant apie skandalą, kad Vokietijos Žaliųjų partijoje buvo pedofilų, sąsaja taip pat tiesioginė: „Tikriausiai siekdama nieko neįžeisti ir nediskriminuoti, devintajame dešimtmetyje Žaliųjų partija tiesiogiai finansavo federalinę homoseksualistų, transseksualų ir pedofilų asociaciją, kuri tuo metu

³⁷ Armija atvira ir gėjams. *Lietuvos rytas*, 2010, gruodžio 21, p. 9.

³⁸ JOKUBAITIS, Marius. Gėjų eitynės Vilniuje – po padidinamuoju stiklu. *Lietuvos rytas*, 2013, liepos 9, p. 4.

³⁹ TEREŠKINAS, Artūras. Not private enough. Homophobic and injurious speech in the Lithuanian media. In *ilga-europe.org*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-03-15]. Prieiga per internetą: http://www.ilga-europe.org/content/download/8512/51024/version/1/file/Not+Private+Enough_+Homophobic+and+injurious+speech+in+the+Lithuanian+media.pdf. p. 2

⁴⁰ *Idėjų žodynas*, Vilnius, 2004, p. 559.

⁴¹ Du homoseksualistai nuo pat gimimo prievartavo vaiką. *Respublika*, 2013, liepos 3, p.7.

⁴² Ten pat.

reikalavo įteisinti seksą su nepilnamečiais. [...] Dar komiščiau matyti tokios asociacijos pateisinimus ir išvedžiojimus, esą homoseksualistai ir transseksualai yra „normalūs“, esą jie jokių sąsajų su pedofilais (keista, bet daugelyje net Vakarų Europos šalių pedofilija vis dar yra kriminalinis nusikaltimas) neturi... Tuomet kodėl visą šią publiką vienija ta pati asociacija?“⁴³ Pateikta Vatikano valstybės sekretoriaus nuomonė, jog moksliskai įrodyta, kad homoseksualumas susijęs su pedofilija, ir pedofilijos skandalų Bažnyčioje tiek daug ne dėl celibato, bet dėl netradicinės kunigų orientacijos⁴⁴.

Apibendrinus 2008-2013 metais „Lietuvos ryte“ ir „Respublikoje“ publikuotus tekstus, galima teigti, kad seksualinių mažumų įvairovė atspindėta ne proporcingai – abiejuose dienraščiuose daugiausiai rašyta apie homoseksualus. „Lietuvos rytas“ supaprastintai ir apibendrintai seksualines mažumas įvardija *gėjais*, „Respublikoje“ jos vis dar siejamos su pedofilija.

Nuasmenintas homoseksualumas. Per 2008-2013 metus „Respublikoje“ ir „Lietuvos ryte“ kartu pasirodė 580 tekstų. Tai rodo, kad seksualinėms mažumoms skirta nemažai dėmesio, tačiau, vis dar aktuali S. Česienės įžvalga, kad žiniasklaidoje bendrinis, anoniminis homoseksualumas išviešintas, o asmeninis ir individualizuotas išliko privačioje sferoje⁴⁵. „Lietuvos ryte“ tekstų apie paprastus seksualinių mažumų atstovus ir jų problemas pasirodė 5 straipsniai, „Respublikoje“ – 1.

„Lietuvos ryte“ konkretūs žmonės pateikti įvairiai. Paskelbus Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimą, įteisinusį nuostatą, kad ir homoseksualūs asmenys gali tapti tėviais, 2008 metais pasirodė straipsnis, kuriame šiuo klausimu pasisako vienas savo vardą slepiantis gėjus ir Kauno arkivyskupas metropolitas S. Tamkevičius. Tarsi bandoma

⁴³ ČEKUTIS, Ričardas. Vokietijos žalieji: nuo pedofilų iki kanibalų. *Respublika*, 2013, birželio 1, p. 12.

⁴⁴ Ne kunigų celibatas – didžiausia bėda. *Respublika*, 2009, balandžio 15, p. 7.

⁴⁵ ČESIENĖ, Skirmantė. Homoseksualūs žmonės viešose ir privačiose erdvėse: socialistinis ir posocialistinis Lietuvos kontekstas. In *Heteronormos hegemonija. Homoseksualių žmonių socialinė atskirtis ir diskriminacijos patirtys*. Kaunas, 2007, p. 122.

sukurti nuomonių ir pozicijų balansą, tačiau pati žurnalistė išlieka šališka ir gan neigiamo požiūrio. Pavyzdžiui, kai pašnekovas pareiškė, kad Strasbūras nusprendė, kas gali įsivaikinti, bet, ar vaikui bus gerai – tai kitas klausimas, straipsnio autorė pasibaisėjo, kad vaiko gerovė tarsi nustumiamą į antrą planą. „Nebesvarbu, ar vaikui bus gerai? Įsivaizduoju, kad du išvaizdūs vyrai nesunkiai prisikalbina berniuką iš globos namų gyventi drauge. O kokia jo ateitis? Kaip formosis jo šeimos suvokimas? Ir, pagaliau, ar seksualiniu atžvilgiu jis augs saugioje aplinkoje?“ – pašnekovo klausė ją⁴⁶. Lietuvą, kurioje tos pačios lyties asmenų poros neturi teisės įsivaikinti, autorė vadina tyro gintaro lašeliu⁴⁷. Visai kitoks straipsnis apie dvi homoseksualų poras, Lietuvoje auginančias vaikus (pavardės neįvardintos). Klausimai – be išankstinio autorės nusiteikimo, paliečiantys tų žmonių problemas ir baimes. Klausdama ji remiasi pozityviais tyrimais. Pavyzdžiui, kad vienalytės šeimos mažiau jaučia depresiją. Ji teiraujasi, ar iš tiesų taip yra. Atsakymas teigiamas⁴⁸. Kai žurnalistė paliečia išsakinjusį mitą, esą homoseksualų vaikai taip pat tokie bus, pašnekovas visai ramiai ir logiškai paneigia šį teiginį⁴⁹. Ji teiraujasi, kaip du vyrai pasiskirsto vaidmenis – atsakymas, kad *vyriško* ir *moteriško* vaidmenų šeimoje nėra⁵⁰. Žurnalistė atskleidžia ir homoseksualių tėvų baimes, kad, vaikų bendrakaišiams sužinojus apie jų šeimos kitoniškumą, iš atžalų ir jų pačių bus pradėta tyčiotis⁵¹. Apibendrinant D. Gudavičiūtės tekstą, galima pasakyti, kad emociškai neutraliais klausimais, racionaliais ir logiškais pašnekovų atsakymais, ji bando griauti stereotipus apie homoseksualias šeimas. Padrąšinimą ir pozityvią patirtį „Lietuvos rytas“ pateikė rubrikoje „Apie tai, kas svarbiausia“ (joje

⁴⁶ LAVASTE, Laima. Įvaikis gėjus glėbyje – dar vienas iššūkis visuomenei. *Lietuvos rytas*, 2008, vasario 2, p. 6.

⁴⁷ Ten pat.

⁴⁸ GUDAVIČIŪTĖ, Dalia. Kitokios šeimos: Jonas turi du tėčius, Petras – dvi mamas. *Lietuvos rytas*, 2013, balandžio 6, p. 6-7.

⁴⁹ Ten pat, p. 6.

⁵⁰ Ten pat, p. 6.

⁵¹ Ten pat, p. 7.

skaitytojai dalinasi savo nuomonėmis ir svarbiomis patirtimis). Rašyta apie vaikina Marių, kuris prisipažino esąs homoseksualus, savo patirtimi, tam, kad palaikytų jaunos homoseksualus, jis ketina pasidalinti per socialinį tinklą *youtube.com*. Šis jo žingsnis „Lietuvos ryte“ vadinamas drąsiu, rašoma, kaip, atskleidus savo orientaciją, vaikiniui palengvėjo⁵².

Dviejuose „Lietuvos ryto“ straipsniuose seksualinių mažumų atstovai pateikti kaip aukos. Tačiau jų herojai nukentėjo ne nuo homofobijos. Audronės Urbonaitės straipsnyje pasakojama apie jauną moterį – lesbietę, savęs ieškojusią ir santykiuose su vyrais – kuri paauglystėje turėjo romaną su daug vyresne vienuole iš JAV (tekstas ne apie pedofiliją, atskirai išskiriama ekspertės nuomonė, kad šis atvejis – pedofilijos, tačiau vienuolės seksualinė orientacija nebuvo akcentuota). Publikacijos tonas jautrus, daugiausia kalbėta apie tai, koks sunkus tos moters gyvenimas, kokią įtaką jos ir kitų žmonių santykiams turėjo vienuolės išvykimas, dėl jos lytinės orientacijos vienuolė nepuolama, tiesiog pateikiama prielaida, kad tai galėjo būti susiję: „Dabar ši moteris nežino, ar tam, kad jos meilės ryšiai yra nepatvarūs, įtakos turėjo niekinantis tėvo požiūris į dukterį, ar per anksti patirtas lytinis gyvenimas, supainiojęs jos lytinę orientaciją.“⁵³ Kitame straipsnyje pasakojama apie jauną gėjų Romą K., kurį atstūmė ir Bažnyčia (dėl tingumo, ne homoseksualumo), ir homoseksualų bendruomenė. Autorės tonas dažniausiai neutralus, tik kai kuriuose klausimuose galima išvelgti neigiamą nusistatymą. „Negi gėjų pasaulyje jūs iš tiesų tikėjotės rasti švelnų prisirišimą, meilę žmogui ir žmonijai?“ – rašo Laima Lavaste⁵⁴. Bendrame kontekste šis klausimas nuskamba taip, tarsi homoseksualų bendruomenėje švelnių santykių tikėtis yra naivu. Aprašytas vyro gyvenimas: koks jis tikintis, kaip ieškojo meilės Bažnyčioje, homoseksualų klubuose, tačiau niekas jo nepriėmė,

⁵² Apie tai, kas svarbiausia. *Lietuvos rytas*. 2013, spalio 17, p. 4.

⁵³ URBONAITĖ, Audronė. JAV vienuolės suviliota lietuvė prarado save. *Lietuvos rytas*, 2010, gruodžio 4, p. 6.

⁵⁴ LAVASTE, Laima. Atstumtas ir Bažnyčios, ir gėjų jaunas vyras vis dar ieško meilės. *Lietuvos rytas*, 2012 rugpjūčio 25, p. 5.

vijo šalin. Pats tekstas formuoja gan neigiamą bendrą homoseksualų įvaizdį, kadangi pašnekovo atsakymuose skaudžių patirčių suteikę žmonės sutapatinami su visais homoseksualais: „Jokios meilės, apie kurią jie garsiai mėgsta šaukti, ten nėra kvapo. [...] Kas mane nustebino gėjų gyvenime – kad jie kiauři kaip rėčiai. Jiems vieno partnerio negana. O aš ieškojau vienintelio“⁵⁵.

„Respublikoje“ pasirodė tekstas, kaip su tos pačios lyties asmenimis miegantis vyras kenkė savo žmonai, prašiusiai skyrybų. Jo portretas pieštas kaip baisaus, psichologinį terorą (net fizinį smurtą) naudojančio žmogaus – jis su savo draugais net norėjo moterį uždaryti į psichiatrinę ligoninę. Moters teigimu, ji savo istorija dalinasi tikėdamasi įkvėpti kitas moteris, gyvenančias su biseksualiais ar homoseksualiais vyrais⁵⁶. Šiuo atveju, seksualinių mažumų atstovas pateikiamas ne kaip auka, bet kaip nekaltą moterį skriaudžiantis niekšas.

Apibendrinant konkrečių žmonių istorijas 2008-2013 metų „Lietuvos ryto“ ir „Respublikos“ numeriuose, galima padaryti išvadą, kad jų buvo labai mažai ir seksualinių mažumų problematika šiuose dienraščiuose vis dar išlieka abstrakti ir nuasmeninta. Be to, „Lietuvos ryte“, nors bendrinis homoseksualų bendruomenės įvaizdis kartais pateikiamas ir nepalankiai, konkretūs homoseksualūs žmonės pristatomi kaip protingi, drąsūs, kenčiantys žmonės, „Respublikoje“ pateiktas žiauraus žmogaus portretas.

Seksualinės mažumos „Lietuvos ryte“. Daugiausia tekstų apie seksualines mažumas „Lietuvos ryte“ pasirodė naujienų rubrikose (iš viso 86,1 proc.), tik nedidelė dalis (iš viso 13,9 proc.) – rubrikose, kuriose pateikiamos įvairios nuomonės. Labiausiai dominavo *Aktualijų, Pasaulio, Margo pasaulio* rubrikos bei priedas „Rytai-Vakarai“. Tai rodo, kad seksualinių mažumų problematika, kaip naujiena ir faktas, kiekviškai, „Lietuvos rytui“ svarbi, tačiau, palyginus, šia tema diskutuota mažai.

⁵⁵ Ten pat.

⁵⁶ VALINSKIENĖ, Aida. Už nenorą tylėti – biseksualo teroras. *Respublika*, 2009, liepos 18, p. 3.

Užsienio naujienose santuokos, partnerystės, įsivaikinimo tema pateikta lakoniškai, kaip informacija apie įvykį, analizės ir komentarų mažai. 42,9 proc. visų šios temų grupės tekstų sudarė trumpos kronikinės žinutės, pateiktos *Pasaulio* rubrikos *Žinių srauto* skiltyje. Stilius paprastas, informatyvus, keliais sakiniais perteikiama visa įvykio esmė. 45,7 proc. visų publikacijų sudarė šiek tiek platesnį kontekstą apimančios, tačiau tokios pat neutralios informacinės žinutės. 11, 4 proc. sudarė didesni tekstai: straipsniai, komentarai. Viename straipsnyje analizuota dviejų kaimyninių valstybių situacija. Prancūzijoje diskutuojant apie tos pačios lyties asmenų santuokos įteisinimą, ji lyginta su kaimynine Belgija, kurioje tokios santuokos legalios jau dešimtmetį. Kalbinta septynerius metus susituokusi gėjų pora. Tokia santuoka Belgijoje pateikiama kaip jokių esminių neigiamų socialinių pokyčių neatnešęs reiškinys⁵⁷. Pritariama tos pačios lyties asmenų santuokas įteisinusių šalių principui, kad santuoka – žmonių asmeninis reikalas, jų laisvė, apsisprendimas⁵⁸. Taip pat pabrėžiama, kad ne seksualinės mažumos, bet įvairių ideologijų ir pakraipų radikalai yra didžiausia Europos grėsmė⁵⁹. Kitame komentare džiaugiamasi, kad Europa laisvėja, vaduojasi iš prietarų ir užtikrina visų piliečių teises. Tos pačios lyties asmenų santuoka vis dar vadinama kontraversiška tema, „esą visuomenė nepasiruošusi susitaikyti su šeimos sampratos kaita, tačiau būtinybė užtikrinti homoseksualių piliečių teises ir lygiavertiškumą, apibrėžti turtinius santykius bei teisinį statusą vis labiau bado akis“⁶⁰. Apibendrinus, galima pasakyti, kad santuokos, partnerystės ir įsivaikinimo tema pateikta arba neutraliai ir lakoniškai, arba teigiamai, šią problemą priskiriant piliečių teisių ir laisvių sferai.

⁵⁷ PEČIULYTĖ, Guoda. Teisė tuoktis homoseksualams rūpi labiau, nei įsivaikinimas? *Lietuvos rytas*, priedas *Rytai-Vakarai*, 2013, sausio 19, p. 1, 6-7.

⁵⁸ Pasaulio savaitė. *Lietuvos rytas*, priedas *Rytai-Vakarai*, 2013, birželio 1, p. 2.

⁵⁹ Ten pat.

⁶⁰ GRITĖNAS, Paulius. Europa lenda iš spintos. *Lietuvos rytas*, priedas *Rytai-Vakarai*, 2013, balandžio 27, p. 2.

Įvairenybių ir garsių žmonių temos pateiktos be analizių ar komentarų – kaip įdomūs, šypsena ar pasipiktinimą sukeliantys faktai, kurie politinių, socialinių, kultūrinių seksualinių mažumų klausimų išsamiai ir analitiškai negvildena. Priklausymas seksualinėms mažumoms pateikiamas kaip savybė, charakteristika, ne kaip probleminis aspektas. Pavyzdžiui, naujiena, kad translytis politikas laimėjo realybės šou⁶¹ (garsūs žmonės). Translytiškumas tėra savybė, jį išskirianti iš kitų dalyvių, priežastis, kodėl apie jį iš viso rašyta. Seksualinės mažumos pateikiamos neįprastumo, pramogos, išskirtinumo fone.

2008-2013 metais tarp „Lietuvos ryto“ Lietuvos naujienų apie seksualines mažumas dominavo pirmųjų ir antrųjų „Baltic Pride“ eitynių, garsių žmonių ir santuokos, partnerystės, šeimos temos.

Tiek pirmosioms, tiek antrosioms „Baltic Pride“ eitynėms „Lietuvos rytas“ kiekybiškai skyrė panašiai dėmesio (šioje dalyje temų grupės „Baltic Pride“ ir „Baltic Pride“ atgarsiai sumuojami kartu). 2010 metais iš viso išspausdinti 26 tekstai, 2013 metais – 24. 2008-2013 metais ši tema pateikta kronikinėmis *Žinių srauto* žinutėmis (22 proc.), informacinėmis žinutėmis (34 proc.), straipsniais, interviu (16 proc.), komentarais, redakcinėmis skiltimis (22 proc.), kitomis formomis (6 proc.). Ši statistika rodo, kad „Baltic Pride“ tema pateikta plačiai, kaip faktai ir kaip nuomonės, pozicijos.

Informacinėse žinutėse apie „Baltic Pride“ kalbėta lakoniškai, perteikiant įvykių esmę, nepateikiant jokio autoriaus nusistatymo, nei neigiamo, nei teigiamo. Publikacijose, kuriomis vertintos, komentuosios eitynės arba kalbėta apie jų eigą, jos pateiktos beveik vien teigiamai (2 tekstai pateikė kitokį požiūrį). Skelbta skaitytojų nuomonė. Publikuoti apklausų duomenis, kaip gyventojai reaguoja į vieną ar kitą su eitynėmis susijusią aktualiją. Pavyzdžiui, „Lietuvos rytas“ klausė: „Ar teisus Vilniaus apygardos administracinis teismas, uždraudęs šeštadienį planuotas gėjų eitynes Vilniuje, nes nebus užtikrintas renginio saugumas?“ 62 proc. apklaustųjų teigė, kad taip. Anot jų, neverta audrinti vi-

⁶¹ Transseksualas švenčia. *Lietuvos rytas*, 2008, lapkričio 27, p. 13.

suomenės renginiais, kurie sulaukė tokio didelio pasipriešinimo⁶². Publikacijoje, kurioje pasakojama kaip vyko pirmosios „Baltic Pride“ eitynės, pabrėžta, kad daugumą dalyvių sudarė heteroseksualūs žmonės. Jie kalbinti, cituoti. „Tie žmonės nusipelno patvirtinimo, kad turi žmogaus teises“, – sakė kalbintas filosofas Algis Davidonis⁶³. Tekste neišspausdinta nė viena seksualinių mažumų eitynėms priešiška nuomonė. Apie incidentus skelbė tik dvi nuotraukos ir atskirai išskirtas informacinis blokas. „Baltic Pride“ eitynės vertintos kaip įvykis, dėl kurio įvairios interesų grupės sukėlė per daug triukšmo. „Iš 300 žmonių pasivaikščiojimo prie Neries šiltą dieną politikos ir prokuratūros režisieriai išspaudžia Europą pašiurpinusią provincialią muilo operą-misteriją „Puolė gėjai prie Neries“, – rašė Rimvydas Valatka⁶⁴. „Patys homoseksualai – tikras lietuvių kalbos šauksmininkas. Prieš gegužės 8-ąją planuotas eitynes sukėlė didžiulį triukšmą, jie dabar ironizuoja – esą dar kartą įrodėme, jog gyvename Marijos žemėje, jei teismas sustabdė net taikias seksualinių mažumų eitynes“, – Lietuvos gėjų lygos (LGL) poziciją sustabdžius pirmųjų eitynių leidimą pašiepė Arūnas Dumalakas⁶⁵. „Gėjų ir lesbiečių taktika pasiteisino – sukelti kuo daugiau triukšmo, kuo daugiau kalbų. Tai – geriausia reklama. Nesvarbu, teigiamai ar neigiamai vertinama. Galima buvo tyliai leisti gėjams ir lesbietėms pražygiuoti, priešininkams renginį paprasčiausiai ignoruoti ir tuo viskas būtų pasibaigę. Bet ne – išpūstas didžiulis muilo burbulas. To tik ir reikia netradicinės seksualinės orientacijos atstovams“, – piktintasi per dideliu seksualinių mažumų aktyvumu vykstant svarstymams, leisti ar neleisti eitynes⁶⁶. Apgailėstau-

⁶² DUMALAKAS, Arūnas. Dievo žodžio skelbėjui – avansas. *Lietuvos rytas*, 2010, gegužės 6, p. 2.

⁶³ GUDAVIČIŪTĖ, Dalia. Gėjus parade drąsino ir tradicinės orientacijos žmonės. *Lietuvos rytas*, 2010, gegužės 10, p. 4.

⁶⁴ VALATKA, Rimvydas. Dar viena nyki muilo opera. *Lietuvos rytas*, 2010, gegužės 10, p. 2.

⁶⁵ DUMALAKAS, Arūnas. Dievo žodžio skelbėjui – avansas. *Lietuvos rytas*, 2010, gegužės 6, p. 2.

⁶⁶ Septynios miesto dienos. *Lietuvos rytas*, priedas *Sostinė*, 2010, sausio 30, p. 4.

ta dėl Lietuvos visuomenės netolerantiškumo, didelio pasipriešinimo prieš „Baltic Pride“. „Anokia paguoda ir draugija, kad mūsų šalies problema į vieną gretą statoma su kitose Europos valstybėse kerojančiais nepakantumo baubais. Dalyje Vakarų Europos šalių tai – musulmonai. Žemyno viduryje ir rytuose – homoseksualai, žydai ir romai“, – komentavo Gabrielė Pečkaitytė⁶⁷. Šios eitynės taip pat pateiktos kaip žmogaus ir konstitucinė teisė. Kalbintas garsaus JAV kovotojo už seksualinių mažumų teises Harvio Milko sūnėnas Stuartas Milkas. Jis – JAV ambasados į eitynes pakviestas žmogaus teisių gynėjas. Anot jo, paradai ir eitynės – ne vienintelė, tačiau pati matomiausia priemonė kovoje už savo teises.⁶⁸ Būta ir kritiško eitynių vertinimo, neigiamo požiūrio į seksualinių mažumų aktyvumą ir savo pažeidžiamumo demonstravimą. „Jeigu gamta jus sukūrė gėjais ir lesbietėmis, neturiu dėl to problemos. Jūs tokie kaip ir aš. Jei jūs norite apie tai skelbti – aš irgi neturiu problemos. Norite žygiuoti? Dėl manęs – prašom. [...] Aš jums savo problemas bruku? Nebruku. Tai ir jūs man nustokit zytyti į ausį. Ir nedrįskit gretinti savęs su holokausto metu persekiotais žydais. Nebent norėtumėte išgirsti, ką aš apie jus iš tiesų manau, jūs, susireikšminę verksniai“, – savo nuomonę reiškė apžvalgininkas Andrius Užkalnis⁶⁹. Apibendrinant „Baltic Pride“ temos pateikimo kontekstą 2008-2013 metais, galima pastebėti, kad ši tema pateikta plačiai, perduodant įvykius ir nuomones, dominavo teigiamas požiūris ir palaikymas. „Baltic Pride“ eitynės traktuotos rimtai, kaip žmogaus teisė, normalus reiškiny, dėl kurio sukeliama per daug triukšmo, nepagrįstai piktinamasi.

Seksualinės mažumos 2008-2013 metais „Lietuvos ryte“, kalbant apie garsius žmones, Lietuvoje pateiktos kaip detalė, žinomo žmogaus savybė, bet ne kaip pagrindinis įvykis. Pavyzdžiui, pasakojant apie Ruslano Kirilkino pasirodymą televizijos projekte „Žvaigždžių du-

⁶⁷ PEČKAITYTĖ, Gabrielė. Nepakantumo demonai. *Lietuvos rytas*, priedas *Rytai-Vakarai*, 2010, balandžio 30, p. 2.

⁶⁸ GUDAVIČIŪTĖ, Dalia. Kada gėjų eitynės virs paradais? *Lietuvos rytas*, 2013, liepos 27, p. 3.

⁶⁹ UŽKALNIS, Andrius. Abejingumas – mano teisė. *Lietuvos rytas*, 2013, liepos 29, p. 2.

etai“, rašyta: „Ruslanas, susituokęs su Suomijoje gyvenančiu Jarmo, neseniai viename Vilniaus naktinių klubų pastebėtas artimai bendraujantis su kitu vyru – lietuviu Mariumi Adžgausku.“⁷⁰ Būta ir užuominų į socialinius reiškinius (2 tekstai). Neslepiamas atlikėjo R. Kirilkino homoseksualumas pateiktas kaip priežastis, dėl kurios jo močiutė ir brolis patyrė patyčias ir priekabių⁷¹. Šiuo tekstu paliečiamas nepakantumas seksualinėms mažumoms. Tas pats aspektas pastebimas ir naujienoje, skelbiančioje, kad dėl R. Kirilkino orientacijos per jo koncertą į jį sviesti kiaušiniai⁷². Apibendrinant galima pastebėti, kad seksualinės mažumos, kalbant apie garsius žmones, dažniausiai pateikiamos kaip kontekstas, žinomo asmens savybė, o ne kaip rimta, su iššūkiais susidurianti žmonių grupė.

Seksualinės mažumos 2008-2013 metais „Lietuvos ryte“, kalbant apie santuokas, partnerystę ir šeimą, pateiktos tik kaip kontekstas, detalės ir papildomi klausimai. Nors 57, 1 proc. šios temų grupės tekstų sudaro komentarai ir redakcijos skiltys, seksualinių mažumų aspektas naudojamas tik heteroseksualių žmonių problemoms sustiprinti. (28,6 proc. tekstų – kronikinės *Žinių srauto* žinutės; 7,1 proc. – karikatūros). Diskutuojant apie santuokos ir šeimos ryšį, homoseksualūs asmenys minimi kaip konservatyvių žmonių baimės šaltinis. Jei šeima nebus įstatymais apibrėžta kaip vyro ir žmonos sąjunga, esą tai bus sąlyga tos pačios lyties asmenų santuokos įteisinimui⁷³. Apie seksualines mažumas prabilta ir kalbant apie partnerystės įstatymų projektus. Įteisinus tokį projektą, tos pačios lyties asmenų poros taip pat turėtų teisę šiuo įstatymu naudotis. Išspausdintoje diskusijoje apie Seimo narės M. A. Pavilionienės siūlymą dalyvavo ji, LGL (Lietuvos gėjų lyga) va-

⁷⁰ MAŽEIKAITĖ, Kristina. Bučinių nebus per daug. *Lietuvos rytas*, 2009, vasario 6, p. 22.

⁷¹ VANSKAUSKIENĖ, Janina. Homoseksualaus atlikėjo artimiesiems – patyčios. *Lietuvos rytas*, 2010, vasario 1, p. 4.

⁷² ZILNYS, Ramūnas. Atlikėjas chuliganui neatleis. *Lietuvos rytas*, 2013, vasario 27, p. 15.

⁷³ BRUVERIS, Vytautas. Vertybių tvirtovė – TS-LSSR. *Lietuvos rytas*, 2013, spalio 3, p. 2.

dovas V. Simonko ir konservatorė Vilija Aleknaitė-Abramikienė. Pristatyta visų šalių pozicija. M. A. Pavilionienė įsitikinusi, kad seksualinės mažumos Lietuvoje žeminamos, jų santykius įtvirtinančių teisės aktų nebuvimas, anot jos, yra žmogaus teisių pažeidimas. V. Simonko sakė, kad seksualinių mažumų atstovai Lietuvoje vis dar jaučiasi nesaugūs. V. Aleknaitė-Abramikienė teigė, kad konservatorių partija tos pačios lyties asmenų poros niekada nelaikys šeima⁷⁴. „Lietuvos ryto“ publikacijomis šeimos apibrėžimo tik per santuoką, partnerystę ir įtvirtinimo klausimais prieštaraujama konservatyviajai nuomonei. Tačiau dienraštyje publikuota ir kitokia nuomonė (1 tekstas). „Mano manymu, negalime aklaime sekti Vakarų Europos šalių priimamais įstatymais dėl šeimos. Kai kuriose Vakarų Europos šalyse yra priimti įstatymai, leidžiantys keisti lytį, tuoktis vyrui su vyru ar moteriai su moterimi. Tokie įstatymai prieštarauja žmogaus prigimčiai“, – kalbėdamas apie partnerystę, kaip įstatymais įteisintą santykių formą, rašė Antanas Janulevičius⁷⁵. Galima pastebėti, kad seksualinės mažumos, pateikiant santuokos, partnerystės ir šeimos temas, yra tik papildomas aspektas, nors „Lietuvos ryto“ vertinamojo pobūdžio publikacijose dažniausiai palaikomos.

Apibendrinant 2008-2013 metais tarp „Lietuvos ryto“ užsienio aktualijų dominavusių naujienų pateikimą, darytina išvada, kad santuokos, partnerystės ir įsivaikinimo temas pateiktos lakoniškai, kaip faktai, analizės ir komentavimo mažai, tačiau šie klausimai vertinti palankiai, atspindėti žmogaus teisių, laisvių, lygybės kontekste. Kalbant apie įvairenybes ir garsius žmones, rašyta informatyviai, be autoriaus vertinimų, seksualinės mažumos buvo traktuojamos kaip savybė, asmenį ar įvykį išskirianti iš kitų, perteiktos įdomybių ir pramogų kontekste. Seksualinės mažumos, atspindint dominuojančias Lietuvos naujienų temas, pateikiamos plačiai: ir kaip faktai, ir kaip nuomonės. Dalyje tekstų jos atspindimos tik kaip savybė ar papildomas argumentas. Rašant apie

⁷⁴ Ar Lietuva jau pribrendo įteisinti ir gėjų poras? *Lietuvos rytas*, 2011, spalio 15, p. 4.

⁷⁵ JANULEVIČIUS, Antanas. Kas apgins tikrą šeimą? *Lietuvos rytas*, 2008, birželio 13, p. 10.

eitynes „Baltic Pride“, jos traktuotos kaip žmogaus teisė, dažniausiai joms išreikštas palaikymas. Publikacijose apie garsius žmones seksualinių mažumų aspektas dažniausiai pateikiamas kaip juos apibūdinantis bruožas. Tekstuose apie santuoką, partnerystę ir šeimą seksualinių mažumų problemos tėra papildomos detalės, įvardijamos kaip konservatyvios visuomenės dalies baimės.

Seksualinės mažumos „Respublikoje“. Daugiausia tekstų apie seksualines mažumas „Respublikoje“ pasirodė naujienų rubrikose (iš viso 69,3 proc.), tačiau didelė dalis – trečdalis – rubrikose, kuriose pateikiamos įvairių žmonių nuomonės (iš viso 30, 7 proc.). Labiausiai kiekybiškai dominavo *Lietuvos, Nuomonių, Pasaulio* ir *Dienos temos* rubrikos. Tai rodo, kad seksualinių mažumų problematika „Respublikai“ svarbi. Laikraštyje ši tema pateikiama kartu su svarbiausiomis aktualijomis. Be to, seksualinės mažumos aktyviai komentuotos, apie jas diskutuota.

Užsienio naujienose, aptariant santuokos, partnerystės ir vaikų temą, seksualinės mažumos „Respublikoje“ daugiausia pateiktos informacinėse žinutėse (kronikinės žinutės *Trumpųjų žinių* skiltyje – 20 proc., informacinės žinutės – 66, 7 proc., komentarai, redakcijos skiltys – 13, 3 proc.) Tačiau, komentarams sudarant mažąją visų šios temos tekstų dalį, neigiamas požiūris persmelkia visas publikacijas. Santuokos, partnerystės ir vaikų temos publikacijose seksualinės mažumos pateikiamos kaip tradicinės šeimos antonimas, nenormalus, žmogaus prigimčiai prieštaraujantis reiškinys. Pristatant nebaigtą amerikiečių psichologės tyrimą, įrodanti, kad homoseksualių tėvų vaikai 7 kartus labiau linkę tapti homoseksualiais, neįvardintas teksto autorius išreiškia ir savo poziciją: „Nenuostabu, kad kai kas nori, jog ši informacija nebūtų viešinama.“⁷⁶ Neišspausdinta nei tyrimo metodika, nei jokio kito mokslininko komentaras. Slovėnijoje referendumu įtvirtinus santuokas kaip vyro ir moters sąjungą, ši žinia „Respublikos“ vertinama kaip teigiamas ženklas: „Taigi visiems normaliems žmonėms gera žinia: Slovėnija, ku-

⁷⁶ Homoseksualių išauginti vaikai linksta prie mažumų. *Respublika*, 2009, birželio 10, p. 8.

riuje gyvena maždaug 2 mln. žmonių, sustabdė homoseksualizmo plėtrą į Rytus.⁷⁷ Siekis įteisinti tos pačios lyties asmenų santuokas vadinamas „dvasiniu terorizmu“⁷⁸, o jų įteisinimas paniekinamai įvardijamas kaip *homoseksualų lobistų* pergalė⁷⁹. Taip pat, siekiant pabrėžti, kad tos pačios lyties asmenų santuoka neprilygsta heteroseksualių žmonių santuokai, šis žodis rašomas kabutėse⁸⁰. Jei ši teisė kurioje nors valstybėje atmesta, rašoma, kad „laimėjo normalios šeimos“⁸¹. Galima pastebėti, kad 2008-2013 metais santuokos, partnerystės ir įsivaikininimo temų grupės tekstuose tos pačios lyties asmenų santuokos pateiktos kaip ne-normalios, neatitinkančios santuokos apibrėžimo, grėsmė tradiciniai šeimai.

Atspindint protestų prieš seksualinių mažumų teises temą, didžioji dauguma tekstų – informacinės žinutės, tačiau seksualinių mažumų problemos traktuojamos kaip tiesioginė grėsmė tradicinėms šeimoms, o protestai prieš seksualinių mažumų atstovų teisę kurti šeimas prilyginamos teisingai kovai už tikrąsias vertybes⁸². Protesto akcija, kai garsus Prancūzijos istorikas, eseistas ir rašytojas Dominique'as Venneras, reikšdamas nepritarimą tos pačios lyties asmenų santuokų įteisinimo tendencijai, nusišovė, lyginama su Romo Kalantos susideginimu už Lietuvos laisvę⁸³. Galima pastebėti, kad, kalbant apie protestus prieš seksualinių mažumų teises, „Respublikoje“ jiems išreiškiamas palai-kymas, jie traktuojami kaip tradicinių vertybių gynimas, o seksualinės mažumos – tų vertybių griovėjai.

⁷⁷ Slovėnai atrėmė vienalyčių užmačias. *Respublika*, 2012, kovo 27, p. 7.

⁷⁸ Prancūzai taip pat „atsilikę?“. *Respublika*, 2013, sausio 16, p. 4.

⁷⁹ ČEKUTIS, Ričardas. Homoseksualų lobistai parklupdė britus. *Respublika*, 2013, vasario 8, p. 8.

⁸⁰ ČEKUTIS, Ričardas. Prancūzijos merai netuoks homoseksualistų. *Respublika*, 2013, birželio 22, p. 9.

⁸¹ Kroatijoje laimėjo normalios šeimos. *Respublika*, 2013, gruodžio 3, p. 7.

⁸² ČEKUTIS, Ričardas. Prancūzai gina tradicines vertybes. *Respublika*, 2013, balandžio 25, p. 7.

⁸³ ČEKUTIS, Ričardas. Auka už tradicines vertybes. *Respublika*, 2013, gegužės 23, p. 7.

2008-2013 metais „Respublikoje“, rašant apie Bažnyčios poziciją, seksualinės mažumos įvardytos kaip dorai ir moralei priešinga žmonių grupė, vis pabrėžiama, kad Bažnyčia – tradicinių vertybių gynėja – laikosi seksualinėms mažumoms priešiškos pozicijos (visi tekstai – informacinės žinutės). Homoseksualumas laikomas iškrypimų ir nuodėmių Bažnyčios dvasininkų bendruomenės viduje priežastimi. Vatikano valstybės sekretorius, nupurtydamas šešėlį nuo Bažnyčios propaguojamo celibato, paskelbė, kad pedofilijos priežastis – homoseksualumas⁸⁴. Kitos pusės, priešingų argumentų nėra.

2008-2013 metais „Respublikoje“, pateikiant seksualines mažumas, Lietuvos naujienose dominavo „Gender Loops“ programos, santuokos, partnerystės, šeimos bei „Baltic Pride“ temos.

Atspindint „Gender Loops“ programos temą, seksualinės mažumos pateiktos mažų vaikų žalojimo kontekste. Visos publikacijos, net ir trumpos žinutės, vienaip ar kitaip išreiškė priešiškus šiai programai, pabrėžta, kad ji propaguoja homoseksualumą. Nors gausu ir faktus, ir nuomones skelbiančių tekstų (14, 3 proc. – kronikinės žinutės skiltyje *Trumposios žinios* arba *Informuoja*, „Vakaro žinios“, 31, 4 proc. – informacinės žinutės, 28, 6 proc. – komentarai, redakcijos skiltys, 25,7 proc. – straipsniai, interviu), nebuvo nė vienos publikacijos, kurioje seksualinės mažumos būtų pateiktos neutraliai ar teigiamai. Seksualinės mažumos ir į jas palankų požiūrį proteguojanti programa „Gender Loops“ supriešinami su vaikų teise turėti vaikystę, pabrėžiama, kad vaikų sąmonė bus sužalota. Skelbiant tokį požiūrį pasitelkiami katalikų dvasininkai. Interviu su kunigu prof. dr. Andriumi Narbekovu išryškėja homoseksualų lobistų ir sąmokslų teorijos retorika. Jis teigia, kad „Gender Loops“ ir panašios programos tik prisidengia argumentu „vaikai turi žinoti“, tačiau, iš tiesų, siekiama didelių pinigų, „kuriuos valdo kontraceptikų gamintojai, psichikos sutrikimų gydytojai, gydantys pačių susargdintus vaikus“⁸⁵. Bet kokia išvada, kad programa, iš tiesų, nebuvo taikyta, bet

⁸⁴ Ne kunigų celibatas – didžiausia bėda. *Respublika*, 2010, balandžio 15, p.7.

⁸⁵ GIRDVAINIS, Julius. Vaikai už trisdešimt sidabrinių. *Respublika*, 2009, kovo 23, p. 3.

koks pasakymas, kad „Respublika“ perspaudė šios metodikos reikšmę, vadinamas žiniasklaidos, drįstančios pasakyti tiesą, puolimu⁸⁶. „Gender Loops“ – struktūruoto *homoseksualų tinklo lobizmo* rezultatas – lyginama su pedofilijos skandalu Škotijoje. Priduriama, jog homoseksualus reikia gydyti⁸⁷. Galima pastebėti, kad, gvildenant „Gender Loops“ programos temą, ji pateikta kaip vaikų tvirkinimo metodika. Vadovaujantis Bažnyčios autoritetu, seksualinės mažumos pateikiamos kaip organizuoti lobistai, siekiantys pelno, sugadinti Lietuvos vaikus. Jie – Lietuvos valstybės griovėjai, tradicinių vertybių priešprieša.

2008-2013 metais „Respublikoje“, Lietuvos naujienose gvildenant santuokos, partnerystės ir šeimos temas, seksualinės mažumos buvo pateikiamos kaip papildomas argumentas, grėsmė. Ne tik vertinamuosiuose, bet ir informaciniuose tekstuose seksualinės mažumos laikomos tradicinės šeimos ir santuokos priešininkėmis. Konstitucinio teismo išaiškinimas, kad šeima – tai ne tik santuoka susaistyti žmonės, vadinamas valstybę griauančiu, galinčiu atverti kelią tos pačios lyties asmenų santuokoms. Atvirai juokiamasi iš šio išaiškinimo: „Teismas nustatė, kad šeima – ožkos ir žmogaus sąjunga.“⁸⁸ Noras, kad ir seksualinės mažumos turėtų tokias pat teises, pateikiamas tarsi negalintis egzistuoti savaime, be spaudžiančios išorinės įtakos. Pavyzdžiui, M. A. Pavilionienės klausta: „Gal patyrėte kokį nors homoseksualų šantažą, kad registruojate tokius sveiku protu nesuvokiamus projektus?“⁸⁹ (Kalbama apie heteroseksualų ir tos pačios lyties asmenų partnerystės įstatymo projektą). Santuokos, partnerystės ir šeimos klausimai nagrinėjami Bažnyčios kontekste. Interviu su Lietuvos Vyskupų Konferencijos pirmininku metropolitu S. Tamkevičiumi, diskutuojant apie šeimą, du klausimai skir-

⁸⁶ STRIKULIENĖ, Olava. Jei paukščiuko nėra, kodėl jis čiulba? *Respublika*, 2009, kovo 20, p. 6.

⁸⁷ GIRDVAINIS, Julius. Lietuva akla prieš ištvirkėlių Troją. *Respublika*, 2009, gegužės 12, p. 3.

⁸⁸ Teismas nustatė, kad šeima – ožkos ir žmogaus sąjunga. *Respublika*, 2011, spalio 5, p. 4.

⁸⁹ M. A. Pavilionienė nori tik tulžies. *Respublika*, 2011, spalio 13, p. 5.

ti ir seksualinėms mažumoms. Jų galimybė susituokti ir auginti vaikus traktuojama kaip dirbtinio apvaisinimo ir įvaikinimo industrijų interesų patenkinimas⁹⁰. Galima pastebėti, kad naujienose apie santuoką, partnerystę ir šeimas 2008-2013 metais „Respublikoje“ seksualinės mažumos vaizduotos kaip grėsmė tradicinėms šeimoms, jos dažnai pateiktos per Katalikų bažnyčios atstovų prizmę.

„Respublikoje“, pranešant apie pirmąsias ir antrąsias seksualinių mažumų eitynes „Baltic Pride“, vyravo informacinės žinutės (jų – 30 proc., kronikinės žinutės – 40 proc., straipsniai, interviu – 15 proc., komentarai, redakcijos skiltys – 15 proc.). 3 publikacijose apie eitynes pranešta neutraliai. Daugiau dėmesio nei pačios eitynės sulaukė jų atgarsiai, per jas įvykusių incidentų aptarimas. Pavyzdžiui, Seimo nario P. Gražulio suėmimas per antrąsias „Baltic Pride“ laikytas saviraiškos laisvės pažeidimu⁹¹, jam reiškiamą užuojauta, sudaromas išpūdis, kad bet koks pasisakymas prieš seksualines mažumas baigsis bausme⁹². Galima pastebėti, kad „Respublikoje“, informuojant apie seksualinių mažumų eitynes „Baltic Pride“, akcentuotos ne pačios seksualinės mažumos, bet jų *išprovokuoti* politikų išsišokimai. Seksualinės mažumos vaizduotos tarsi grupė, kurią bent menkai įžeidę piliečiai bus nubausti.

Apibendrinant „Respublikos“ užsienio naujienas apie seksualines mažumas 2008-2013 metais, galima pasakyti, kad jos pateiktos tradicinės moralės griovėjų kontekste. Kalbant apie santuokas, partnerystes ir įsivaikinimą, jos pateikiamos kaip tradicinių šeimų ir vertybių opozicija. Skelbiant apie protestus prieš seksualinių mažumų teises, žmonių nepasitenkinimas ir protestai palaikomi, vadinami kova už tradicinės vertybes. Pristatant Bažnyčios poziciją, pabrėžiama, kad Katalikų Bažnyčia prieštarauja seksualinių mažumų lygiateisiškumo idėjai. Lietuvos nau-

⁹⁰ JUKNEVIČIŪTĖ, Rūta. Šeima yra viskas. Be šeimos nėra nieko. *Respublika*, 2013, gruodžio 23, p. 7.

⁹¹ Fas! Demokratinės valstybės vardu. *Respublika*, 2013, rugpjūčio 14, p. 4.

⁹² JUKNEVIČIŪTĖ, Rūta. Protestuok prieš mažumas – nukentėsi kaip P. Gražulis. *Respublika*, 2013, spalio 9, p. 2.

jiuose dominavusių temų diskurse seksualinės mažumos vaizduotos kaip priešprieša tradicinėms vertybėms, šeimai, jas kritikuojant, dažnai remtasi Bažnyčios autoritetu. Gvildenant „Gender Loops“ programos temą, seksualinės mažumos pateiktos kaip grėsmė vaikams, santuokos, partnerystės ir šeimos temų grupėje – tai priešprieša Lietuvoje puoselėjamiems šeimos vertybėms, „Baltic Pride“ temų grupėje – asmenys, provokuojantys tradicinių vertybių gynėjus.

Teigiamas-neigiamas seksualinių mažumų vertinimas redakciniuose straipsniuose. „Lietuvos ryto“ redakcijos skiltyse „Laiko ženklai“ ir „Lietuvos ryto“ savaitė“ 2008-2013 metais seksualinės mažumos vertintos beveik išvien teigiamai. Priešiškus joms kitų grupių netolerancijos fone pateiktas kaip smerktinas reiškinys: „Ksenofobija, homofobija ir visos kitos „fobijos“ – tai to paties seniai puvėsių kvapą skleidžiančio, bet vis dar akis badančio netolerancijos medžio šakos.“⁹³ Šeimos koncepcija, kad ji sukuriama tik per santuoką, „Lietuvos ryto“ vertinta neigiamai. Seksualinės mažumos šiuo klausimu taip pat paminėtos, redakcijos skiltyse abejojama, ar teisinga šią žmonių grupę palikti nuošalyje: „Asmeninio susitarimo pagrindu kartu gyvena ir homoseksualūs asmenys. Nors šie santykiai Lietuvoje nėra viešinami, jie save irgi laiko netradicine šeima. Ar, nusprendus išplėsti santuokos apibrėžimą, būtų teisinga juos palikti užribyje? Juk žmogaus teisių ir laisvių požiūriu tai taip pat būtų diskriminacija.“⁹⁴ Įteisinus diskriminacines Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo nuostatas, jog nepilnamečiams draudžiama bet kokia homoseksualių santykių propaganda, „Lietuvos ryto“ pozicija buvo griežta. Toks įstatymas – žmogaus teises pažeidžianti cenzūra⁹⁵. Radikalų priešiškus seksualinių mažumų teisėms „Lietuvos ryto“ redakcija vadina pasenusiomis pažiūromis. „Akivaizdu, kad šio įstatymo normos – davatkiškos. Nestebintų, jei už jas būtų balsavęs tik siūlęs homoseksualumą laikyti

⁹³ Laiko ženklai. *Lietuvos rytas*, 2008, birželio 6, p. 2.

⁹⁴ Laiko ženklai. *Lietuvos rytas*, 2008, gegužės 23, p. 2.

⁹⁵ Laiko ženklai, *Lietuvos rytas*, 2009, gruodžio 4, p. 2.

kriminaliniu nusikaltimu ir prilyginęs jį zoofilijai bei nekrofilijai P. Gražulis ir dar vienas kitas panašiai viduramžiškai pasaulį regintis Seimo narys“, – apie Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo nuostatas kalbama „Lietuvos ryto“ redakcijos skiltyje⁹⁶. Ilgos diskusijos, ar leisti pirmąsias eitynes „Baltic Pride“, leidimo išdavimas, vėliau jo sustabdymas „Lietuvos ryto“ redakcijos traktuotas kaip gėdos savo šaliai darymas, jis prilyginamas pilietinių teisių varžymui⁹⁷. Per antrąsias „Baltic Pride“ eitynes „Lietuvos ryto“ redakcija džiaugėsi, kad visuomenės pasipriešinimas buvo mažesnis. „Be to, ant šaligatvių būriavosi ne tik „tautos gynėjai“, bet ir daugybė paprastų piliečių, kurie atvirai reiškė paramą eitynių dalyviams. Tad šios eitynes rodo, kad Lietuva pamažu blaivēja ir juda tuo keliu, kuriuo dar visai neseniai į priekį stūmėsi ir dauguma pačių demokratiškiausių pasaulio valstybių“, – kalbėta „Lietuvos ryto“ savaitėje“⁹⁸. Vienoje publikacijoje seksualinės mažumos įvertintos kritiškai. Retoriškai klausta, ar LGL vadovas V. Simonko būtų tapęs homoseksualų kovos už lygias teises veidu, jei nebūtų provokacija, iššaukiančių skandalingą tokių politikų kaip P. Gražulis elgesį⁹⁹. Galima pastebėti, kad, net ir kritiškai žvelgdama į seksualinių mažumų kovos už savo teises priemones, „Lietuvos ryto“ redakcija seksualines mažumas vertino teigiamai.

2008-2013 metais redakciniuose „Respublikos“ straipsniuose seksualinės mažumos vertintos vien neigiamai. Pateikiant „Gender Loops“ programą, seksualinės mažumos pultos itin aršiai. Primindama, kad Konstitucijoje santuoka apibrėžta kaip vyro ir moters sąjunga, „Respublikos“ redakcija pabrėžė, jog pagrindinis šalies įstatymas dar „neiškrypo“¹⁰⁰. Homoseksualumas pasmerkiamas be jokių išlygų: „Užsienietiškas portalas trimitavo, kad per tikybės pamoką mokytoja

⁹⁶ Laiko ženklai. *Lietuvos rytas*, 2009, liepos 15, p. 2.

⁹⁷ Laiko ženklai. *Lietuvos rytas*, 2010 gegužės 8, p. 2.

⁹⁸ „Lietuvos ryto“ savaitė. *Lietuvos rytas*, 2013, rugpjūčio 3, p. 2.

⁹⁹ Laiko ženklai. *Lietuvos rytas*, 2013, rugpjūčio 1, p. 2.

¹⁰⁰ Pasikėsinimas į Konstituciją. *Respublika*, 2009, kovo 25, p. 6.

vaikams pasakojo, jog homoseksualizmas – blogai. Ji nepasakė nieko nauja, nes visi žino, kad Dievas sukūrė Adomą ir Ievą, o ne du adomus ar dvi ievutes.¹⁰¹ Pabrėžiama, kad seksualinės mažumos, kalbėdamos apie prastą situaciją Lietuvos viešojoje erdvėje, pačios didina savo diskriminaciją¹⁰². Redakciniuose „Respublikos“ straipsniuose iš seksualinių mažumų šaipomasi net jei aptariama visai su jomis nesusijusi tema. Jos pašieptos kalbant apie kelerius metus trukusią Drąsaus Kedžio ir tariamos pedofilijos istoriją. Jo dukra motinai perduota gegužės 17-ąją. Ši diena – tarptautinė kovos prieš homofobiją diena. „Homoseksualų šventinė diena, papildyta šventine atributika – antstole, policija, advokatu, kaukėmis bei riksmomis, šventiškai išplėšė apsimiegojusį vaiką iš jam įprastos, jaukios aplinkos“, – taip piešiamas mergaitės grąžinimas motinai¹⁰³. Už seksualinių mažumų palaikymo „Respublikos“ redakcija įžvelgia ir savanaudiškus ekonominius interesus: „Liberalūs humanitarai, politikai, svaigdami apie toleranciją, patys nesuvokia, kam tarnauja. Pirmiausia farmacijos ir grožio industrijos didesniems pelnams. Kad lytinę orientaciją vien dėl mados ar didėjančio homoseksualų moralinio spaudimo keičiantys europiečiai vis daugiau vartotų kosmetikos.“¹⁰⁴ Galima pastebėti, kad „Respublikos“ redakcija seksualines mažumas vertina vien neigiamai.

Apibendrinant 2008-2013 metais išspausdintas „Lietuvos ryto“ ir „Respublikos“ redakcijų skiltis, galima daryti išvadą, jog dienraščiuose seksualinės mažumos vertintos skirtingai. „Lietuvos ryte“ pateikiamas beveik vien teigiamas požiūris, „Respublikoje“ – vien neigiamas.

¹⁰¹ Partizanai prieš Bažnyčią. *Respublika*, 2009, kovo 27, p. 6.

¹⁰² Tolerancija, netolerantiška Lietuvos daugumai. *Respublika*, 2011, gegužės 24, p. 4.

¹⁰³ Mergaitė paimta homoseksualų šventinę dieną. *Respublika*, 2012, gegužės 18, p. 4.

¹⁰⁴ Europa netolerantiška Europai. *Respublika*, 2013, lapkričio 18, p. 4.

Išvados

Ištyrus „Lietuvos ryto“ ir „Respublikos“ 2008-2013 metų tekstus apie seksualines mažumas, galima padaryti šias išvadas:

1. 2008-2013 metais „Lietuvos ryte“ ir „Respublikoje“ publikacijų apie seksualines mažumas kiekis kito netolygiai. „Respublikoje“ galima įžvelgti netolygų didėjimą. Kartu skaičiuojant visus tiriamų dienraščių tekstus, galima pasakyti, kad mažiausiai publikacijų pasirodė 2011 metais, daugiausia – 2013 metais.
2. „Lietuvos ryte“ ir „Respublikoje“ dominavusios seksualinių mažumų problemas atspindinčios temos skyrėsi. „Lietuvos ryte“, pranešant užsienio naujienas, išsiskyrė santuokos, partnerystės ir įsivaikinimo, įvairenybių, garsių žmonių bei skandalingų situacijų temos, atspindint Lietuvos aktualijas – „Baltic Pride“ eitynės, garsūs žmonės bei santuoka, partnerystė ir šeima. „Respublikoje“, pateikiant užsienio naujienų apžvalgą, dominavo santuokos, partnerystės ir įsivaikinimo klausimai, protestų prieš seksualinių mažumų teises atvejai bei Bažnyčios pozicija, skelbiant Lietuvos aktualijas – „Gender Loops“ programa, santuokos, partnerystės ir šeimos klausimai, „Baltic Pride“ eitynės. *Kietų* naujienų dalis „Respublikoje“ didesnė nei „Lietuvos ryte“, tačiau abiejuose dienraščiuose vyravo visuomenei svarbūs ir aktualūs klausimai.
3. Seksualinių mažumų įvairovė atspindėta ne proporcingai – abiejuose laikraščiuose daugiausia rašyta apie homoseksualus. „Lietuvos rytas“ supaprastintai ir apibendrintai seksualines mažumas įvardijo *gėjais*, „Respublikoje“ jos sietos su pedofilija.
4. Seksualinių mažumų problematika „Lietuvos ryte“ ir „Respublikoje“ vis dar išliko abstrakti ir nuasmeninta. „Lietuvos ryte“ konkretūs žmonės pateikiami kaip protingi, drąsūs, kenčiantys žmonės, „Respublikoje“ pateiktas žiauraus žmogaus portretas.
5. „Lietuvos ryte“ seksualinės mažumos ir jų problemos pateiktos palankiai, jos atspindėtos žmogaus teisių, laisvių, lygybės kon-

tekste. Tačiau, priklausymas seksualinėms mažumos vis dar pateikiamas kaip bruožas, garsaus žmogaus savybė ar papildomi politiniai argumentai sprendžiant visai visuomenei opius klausimus (pavyzdžiui, šeimos, santuokos koncepcijos). „Respublikoje“ seksualinės mažumos vaizduotos tradicinės moralės vertybių griovimo kontekste. Seksualinių mažumų atstovai – opozicija tradicinėms šeimoms ir vertybėms. Pabrėžiant jų nenormalumą ir nuodėmingumą, pasitelkiama priešiška Katalikų bažnyčios pozicija. Įrėminant teigiamai homoseksualumą nušviečiančią programą „Gender Loops“, seksualinės mažumos prilyginamos sveiko vaikų mąstymo tvirkintojams.

6. Redakciniuose „Lietuvos ryto“ ir „Respublikos“ straipsniuose seksualinės mažumos vertintos skirtingai. „Lietuvos ryte“ – beveik vien teigiamai, „Respublikoje“ – vien neigiamai.

Panaudota literatūra ir šaltiniai

1. BIELINIS, Lauras. *Visuomenė, valdžia ir žiniasklaida: prieštaringa komunikacinė simbiozė*. Vilnius: Eugrimas, 2005, 127 p. ISBN 9955682108.
2. ČESIENĖ, Skirmantė. Homoseksualūs žmonės viešose ir privačiose erdvėse: socialistinis ir posocialistinis Lietuvos kontekstas. In *Heteronormos hegemonija. Homoseksualių žmonių socialinė atskirtis ir diskriminacijos patirtys*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2007 p. 118-141.
3. HEINZE, Eric. *Sexual orientation: A Human right*. Dordrecht, Boston, London: Kluwer Academic Publishers, 1995, 416 p. ISBN 0-7923-3018-8.
4. *Homophobia and discrimination – study by the European Fundamental Rights Agency*. [interaktyvus], European Parliament, 2013, June, 6. [žiūrėta 2013 m. gruodžio 11 d.] Prieiga per internetą: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=WQ&reference=E-2013-006517&language=EN>.
5. *Idėjų žodynas*. Vilnius: Alma littera, 2001, 569 p. ISBN 9955080884.
6. MIKALAJŪNAITĖ, Raimonda. Homofobija ir negatyvūs mitai apie seksualines mažumas. In *Feminizmas, visuomenė, kultūra*. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2001(3), p. 84-93.

7. REINGARDĖ, Jolanta, TEREŠKINAS, Artūras, ZDANEVIČIUS, Arnas. Homofobija ir Lietuvos gyventojų požiūris į homoseksualumą. In *Nematomai piliečiai. Apie Homoseksualių žmonių teises ir homofobiją Lietuvoje*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2007, p. 81-14.
8. REINGARDĖ, Jolanta. Iššūkiai heteronormatyvumui Lietuvoje: homoseksualių žmonių atsivėrimas darbe. In *Heteronormos hegemonija. Homoseksualių žmonių socialinė atskirtis ir diskriminacijos patirtys*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2007 p. 57-81.
9. TAKACS, Judit. Nevienodos galimybės: mokykloje patiriama socialinė LGBT jaunimo atskirtis. In ZDANEVIČIUS, Arnas. *Heteronormos hegemonija. Homoseksualių žmonių socialinė atskirtis ir diskriminacijos patirtys*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2007, p. 39-57.
10. TEREŠKINAS, Artūras. Not private enough. Homophobic and injurious speech in the Lithuanian media. In *ilga-europe.org*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-03-15]. Prieiga per internetą: http://www.ilgaeurope.org/content/download/8512/51024/version/1/file/Not+Private+Enough_+Homophobic+and+injurious+speech+in+the+Lithuanian+media.pdf.
11. TEREŠKINAS, Artūras. Seksualinė pilietybė Lietuvoje: homoseksualių asmenų išėjimo į viešumą paradoksai ir įtampos. In *Esė apie skirtingus kūnus*. Vilnius: „Apostrofa“ 2007, p. 107-128.
12. TEREŠKINAS, Artūras. Viešumo įkainiai paraštėse: seksualinių mažumų vaizdavimas Lietuvos spaudoje (2000 – 2001 metai). In TEREŠKINAS, Artūras. *Vieši gyvenimai, intymios erdvės: kūnas, viešumas, fantazija šiuolaikinėje Lietuvoje*. Vilnius: „Baltos lankos“, 2002. ISBN 9955-429-63-1.
13. Tyrimas: *diskriminacines nuostatas formuoja prietarai ir žiniasklaida. Mažėja netolerancija homoseksualiems asmenims*. [interaktyvus]. Vilnius, 2013 lapkričio 27 d. [žiūrėta 2013 gruodžio 12 d.] Prieiga per internetą: <http://www.gayline.lt/Tyrimas-diskriminacines-nuostatas-formuoja-prietarai-ir-C5%BEiniasklaida-Ma-C5%BE-C4%97ja-netolerancija-homoseksualiems-asmenims.d?sid=8289>.
14. ZDANEVIČIUS, Arnas. Įvadas. Homoseksualių žmonių socialinės atskirties kontekstas: heteronormatyvumas ir homofobija. In *Heteronormos hegemonija. Homoseksualių žmonių socialinė atskirtis ir diskriminacijos patirtys*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2007 p. 9-19.

15. *Žurnalistikos enciklopedija*. Red. kol.: Laimonas Tapinas (pirm.) ... et al.; sudaryt.: Genovaitė Burneikienė ... et al. Vilnius: Pradai, 1997, 607 p. ISBN 9986-776-62-7.
16. *Lietuvos rytas*, 2008-2013. ISSN 1392-2351.
17. *Respublika*, 2008-2013. ISSN 1392-5873.

The depiction of sexual minorities in Lithuania's daily press in 2008-2013

Izabelė Švaraitė

Summary

The aim of the work is to analyze how sexual minorities were presented in the press of Lithuania (dailies “Lietuvos rytas” and “Respublika”) during the period of 2008-2013. The data of a research was collected to write a bachelor's work in 2014 and was analyzed in the context of previous researches. 580 publications were used (343 were published in “Lietuvos rytas”, 237 – in “Respublika”). It was noticed that two dailies of Lithuania presented two different approaches to the problems of sexual minorities. “Lietuvos rytas” gives an impression that members of sexual minorities are a normal part of our society. They were presented either neutrally or sympathetically in the context of human rights and freedom. Sexual minorities in “Respublika” were presented as perverts. Their depravity was emphasized by putting them against nation, family, morality and Catholic Church.

The results also show that the problems of sexual minorities remain abstract and deindividualized. Most attention is paid to the questions of same-sex marriages, adoption, partnership, march of “Baltic Pride” and “Gender Loops” program.

Key words: national dailies, “Lietuvos rytas”, “Respublika”, sexual minorities, gays, lesbians, bisexuals, transgender people, homosexuals, homosexuality.